

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4103 Zootechnika

Studijní obor: Zootechnika

Katedra: Zootechnických věd

Vedoucí katedry: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Metody přípravy dostihových koní pro klasické jezdecké disciplíny

Vedoucí bakalářské práce: doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.

Autor bakalářské práce: Bc. Karolina Havlová

České Budějovice, 2015

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Karolina HAVLOVÁ**
Osobní číslo: **Z13362**
Studijní program: **B4103 Zootechnika**
Studijní obor: **Zootechnika**
Název tématu: **Metody přípravy dostihových koní pro klasické jezdecké disciplíny**
Zadávací katedra: **Katedra zootechnických věd**

Z á s a d y   p r o   v y p r a c o v á n í :

V České republice je mnoho dostihových koní využíváno po ukončení závodní kariéry pro soutěže v klasických jezdeckých disciplínách. Z hlediska uplatnění těchto koní je potřebné upřesnit specifika jejich výcviku pro jednotlivé jezdecké disciplíny a odlišnost tohoto výcviku od přípravy mladých koní.

Cílem práce bude zpracovat v přehledné formě dosažitelné informace o metodách výcviku a specifika při práci s bývalými dostihovými koňmi směrem k jejich využití v klasických disciplínách jezdeckého sportu.

Na základě dostupných literárních údajů zpracujete přehled o principech a metodách výběru dostihových koní, vhodných pro jednotlivé jezdecké disciplíny (parkur, drezura, všestrannost). Zpracujete informace o metodách výcviku koní pro jednotlivé jezdecké disciplíny s důrazem na odlišnosti mezi výcvikem mladých koní a výcvikem (redrezurou) vyřazených dostihových koní. Povšimnete si vztahů mezi temperamentem koní a intenzitou jejich přípravy a odlišností exteriérových a interiérových vlastností při výběru koní pro jednotlivé jezdecké disciplíny. Z výsledků vyvodíte závěry a doporučení pro chovatelskou praxi.

Rozsah grafických prací: 5 tabulek, 5 grafů
Rozsah pracovní zprávy: 30 - 40 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

Dušek, J. a kol.: Chov koní, Brázda Praha, 1999, 352 s. ISBN 80-209-0282
Dušek, J. a kol.: Chov koní v Československu, Praha, Brázda, 1992, 176 str.
ISBN 80-209-0168-X
Záliš, N.: Hovory o drezuře, Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem, s.p.
Alba studio s.r.o., 2002, 78 s.
Záliš, N.: Jezdeckví pro vzdělance, Národní hřebčín v Kladrubech nad Labem,
s.p. Alba studio s.r.o., 2001, 112 s.
Dobeš, J.: Jízda na koni, Praha, CESTY, 1997, 200 s. ISBN 80-7181-169-6
Paalman, A.: Skokové ježdění, Praha, Brázda, 2006, 359s. ISBN 80-209-0348-8
Karl, P.: Omyly moderní drezury, Praha, Brázda, 2008, 159 s. ISBN
978-80-209-0365-5 Higginsová G. a Martinová S.: Koně a jejich pohyb, Praha,
Metafora s.r.o., 2009, 153 s. ISBN 978-80-7359-217-2
The british horse society: The manual of horsemanship, Kenilworth, The Pony
Club, 1993, 434 s. ISBN 0-900226-39-0
Ripman B.: Basic dressage, Marlborough, The Crowood Press Ltd., 2004, 96 s.
ISBN 1 85223 535 7
Cave M.: A student workbook for BHS stage two, London, Robert Hale Ltd.,
2008, 182 s. ISBN 978 0 85131 826 4
Publikace zabývající se sledovanou problematikou v časopisech The horse
magazine (Austrálie), Horse and Hound (Velká Británie), Jezdeckví, Koně atd.

Vedoucí bakalářské práce: **doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.**
Katedra zootechnických věd

Datum zadání bakalářské práce: **23. března 2015**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2016**

prof. Ing. Miloslav Soch, CSc., dr. h. c.
děkan

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA
studijní oddělení
Studentská 13
370 05 České Budějovice

doc. Ing. Miroslav Maršálek, CSc.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 23. března 2015

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to- v nezkrácené podobě- v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných zemědělskou fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákone č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne

Karolina Havlová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat vedoucímu bakalářské práce doc. Ing. Miroslavu Maršálkovi, CSc. za odborné vedení a pomoc při zpracovávání mé bakalářské práce.

Abstrakt

Dostihoví koně mají jiné zaměření než koně jezdeckí a tomu odpovídá i jejich výcvik a chování při pracovním využití.

Cílem bakalářské práce bylo zaznamenat odlišnosti mezi výcvikem běžného mladého jezdeckého koně a vyřazeného dostihového koně pro využití ke klasickým jezdeckým disciplínám (parkur, drezura, všestrannost). Druhým cílem bylo vyjasnit, jaká kritéria je nutné vzít v úvahu při výběru koně vyřazeného z dostihového provozu pro danou disciplínu a postihnout oblasti exteriéru i interiéru koně významné pro správnost tohoto výběru.

V práci jsou přehledně zpracovány stěžejní body tréninku dostihového koně, je specifikován temperament dostihového koně a jeho reakce na vnější podněty. Jsou zpracovány ideální tělesné rozměry, které by měl kůň pro jednotlivé jezdecké disciplíny mít. Jsou formulovány základní body při práci s mladým jezdeckým koněm a základní stupně výcviku a specifika přípravy do jednotlivých disciplín. Následně jsou zpracovány metody redrezury vyřazeného dostihového koně.

Je navržen postup výběru koně pro konkrétní disciplínu. Jsou specifikovány interiérové vlastnosti, které by měl kůň pro danou disciplínu mít a zároveň je na konkrétních příkladech zaznamenána aplikace výsledků, které vyplynuly z indexů stavby těla koně, tedy exteriéru. Jsou uvedena specifika při redrezuře vyřazeného dostihového koně včetně upozornění pro jezdce v kontextu odlišnosti přípravy vyřazených dostihových koní od přípravy mladých jezdeckých koní.

V závěru práce jsou uvedena nejdůležitější praktická doporučení a vyvozeny závěry pro chovatelskou praxi.

KLÍČOVÁ SLOVA: vyřazený dostihový kůň; redrezura; výcvik; klasické jezdecké disciplíny

Abstract

Racehorses are focused into different area than horses for different disciplines and this corresponds to different training and their behavior.

The aim of this bachelor is to record differences between conventional training young horses and riding the retired racehorse to use in the classical equestrian disciplines (show jumping, dressage, eventing). The second objective was to clarify what criteria should be considered into account when selecting horses eliminated from horseracing for chosen discipline(s) and describe external and internal areas important for correctness of this selection.

This work also contains brief points about racehorse training, specifies racehorse temperament and his reaction to the external stimuli. This project also specifies ideal body constitution which horse should have for each horse riding discipline. As well its describes basic points as young horse handling during the training and basic training levels and specifics of preparation for each discipline. Subsequently are processed methods re-dressage retired racehorse.

This project also suggests procedure for selecting a horse for a particular discipline. Also its specifies internal attributes which should horse for the relevant discipline have and at the same time shown on concrete examples recording results which are in relation from indexes body constitution, therefore horse exterior. As well as specifics during re-dressage training of retired racehorse including warnings for riders in context of difference preparations retired racehorses from preparing young riding horses. At the end of this project there is conclusion about most practical recommendations and conclusion drawn for horse breeding practice.

KEY WORDS: retired racehorse; retraining; training; classical equestrian disciplines

Obsah

Abstrakt	7
Seznam použitých zkratk	8
1. Úvod	9
2. Literární přehled	10
2.1 Dostihy a dostihový kůň	10
2.1.1 Specifika výcviku dostihového koně	10
2.1.2 Temperament a charakter dostihového koně	12
2.1.3 Specifika péče po vyřazení z dostihové zátěže	14
2.2 Výběr koně – exteriér a interiér	14
2.2.1 Parkur	15
2.2.2 Drezura	16
2.2.3 Všestrannost	17
2.3 Metody výcviku u mladého koně	18
2.3.1 Parkur	21
2.3.2 Drezura	22
2.3.3 Všestrannost	23
2.4 Metody výcviku (redrezura) u vyřazeného dostihového koně	23
2.4.1 Parkur	29
2.4.2 Drezura	29
2.4.3 Všestrannost	30
3. Cíl práce	31
4. Materiál a metodika	32
5. Výsledky a diskuse	33
5.1. Principy a metody výběru koně pro určitou disciplínu při sledování interiérových a exteriérových vlastností	33
5.2. Specifika redrezury vyřazených dostihových koní s důrazem na odlišnost ve výcviku ve srovnání s mladými jezdeckými koňmi	45
6. Závěr	53
7. Přehled použité literatury	55
8. Přílohy	58

1. Úvod

V České republice je mnoho koní, kteří za sebou mají dostihovou kariéru. Mnoho z nich se objevuje na inzertních serverech a většinou jsou to velmi levní koně. Nízká kupní cena a fakt, že to jsou často dostatečně nadaní koně do nižšího až středního sportu, motivuje zájemce hledat koně ke koupi v řadách právě bývalých dostihových koní.

Neexistuje zde žádná organizace, která by se zabývala redrezurou bývalých dostihových koní. Vzhledem k tomu, že současná generace často nemá dostatečné znalosti a zkušenosti s chovem koní a s ježděním, není překvapením, že trh se množí vyřazenými dostihovými koňmi, které nikdo nechce jezdit, ani vlastnit.

Vyvstala tedy potřeba, aby takoví budoucí majitelé měli možnost mít k dispozici ucelený popis práce s takovým koněm. Tato bakalářská práce má sloužit k vysvětlení, jak probíhá dostihový výcvik, jak probíhá výcvik běžného jezdeckého koně a co obnáší redrezura bývalého dostihového koně. Především zde jsou zaznamenány rozdíly mezi výcvikem mladého koně a redrezurou bývalého dostihového koně. V práci je možné zjistit jak redrezura koně vyřazeného z dostihového tréninku vypadá, co vzít v úvahu při výcviku a lze použít vypracované exteriérové a interiérové indexy výběru koně, podle kterých je možné se řídit při výběru koně do konkrétní disciplíny.

V této práci bude jako zástupce dostihových koní vystupovat anglický plnokrevník, jelikož je nejčastějším plemenem, které se používá k cvalovým dostihům – rovinovým a překážkovým. Tyto dvě disciplíny je třeba považovat za stěžejní pro tuto bakalářskou práci, protože z nich nejčastěji odcházejí koně do klasických jezdeckých disciplín, jimiž jsou pro tuto práci parkur, drezura a všestrannost.

Výsledky této práce je možné aplikovat pro koně, kteří budou připravováni do lehkých a středně těžkých obtížností. Práce je cílena na širokou neodbornou veřejnost.

2. Literární přehled

2.1 Dostihy a dostihový kůň

Dostihy jsou obvykle označovány jako sport králů. Od dob Britské monarchie sedmnáctého až osmnáctého století zažívají dostihy a jejich hlavní představitel anglicky plnokrevník obrovský rozvoj. Od těchto starých časů až po současnost se z dostihů stal mezinárodní průmysl, který nemá ve světě koní obdoby (**Edwards, 1994**).

Dostihy jsou v podstatě výkonností zkoušky anglického plnokrevníka. Cvalové dostihy jsou rozděleny na rovinové a překážkové, které dále dělíme na proutěné překážky a steeplechase. Selekcčním kritériem pro chov však zůstávají rovinové – rychlostní dostihy (**Dušek, 1999**).

Anglický plnokrevník je nejrychlejší a nejcennější ze všech plemen světa. Chov plnokrevníků má tři zakladatele (Byerley Turk, Darley Arabian a Godolphin Arabian) a je tedy možné u každého jedince dohledat původ až do sedmnáctého a osmnáctého století (**Edwards, 1994**).

V roce 1973 sestavil James Weatherby první Hlavní plemennou knihu, ve které bylo zapsáno 387 klisen. (**Anonym 1**)

Průměrná výška se pohybuje mezi 162,5 až 164,5 cm a nejčastější zbarvení je hnědák (dále ryzák, vraník a bělouš) (**Vogelová, 2003**). Mohutnost plnokrevných koní se od doby vzniku tohoto plemene zvětšuje a současně se zvyšuje i jejich rychlost. Podle Oettingena (1920) činila průměrná výška anglických plnokrevných hřebců, měřená v kohoutku hůlkovou mírou, v prvních 25 letech 19. století 158,1, v posledních 25 letech téhož století 163,1 (**Klement, 1965**).

Plnokrevník má ušlechtilou, jemnou hlavu, dlouhý krk a výrazný kohoutek. Typickým znakem je dlouhá, šikmá lopatka umožňující rychlost a obratnost a hluboký hrudník poskytující maximální rozpínání plic při náročném výkonu. Typickým je pro plnokrevníky dlouhý, nízký a úsporný krok. (**Edwards, 1991**).

2.1.1 Specifika výcviku dostihového koně

Cílem tréninku dostihového koně je rychlostní trénink – tj. opakovaným krátkodobým intenzivním zatížením koně zvýšit rychlost. Dále vytrvalost v rychlosti – tj. opakované déletrvající intenzivní zatížení koně a nakonec vytrvalostní trénink – tj. delším méně intenzivním zatížením zvyšovat vytrvalost (**Dušek, 1999**).

Angličtí plnokrevníci přicházejí do tréninku z chovatelských zařízení obvykle na podzim v prvním roce svého života (ve věku 15 – 20 měsíců). Před obsednutím, které se v tomto období provádí, má mít roček osvojeny následující návyky:

s důvěrou si nechat nasadit a sejmou ohlávku, nechat se uvázat a klidně stát při čištění srsti a kopyt a nechat se na vodítku předvádět a vodit. Následuje lonžování a první nasednutí. To obvykle probíhá v boxe. Pokud je roček klidný, může se přistoupit k nasedání v otevřeném prostranství. Dále se vodí a poté se učí chodit za starším koněm vodičem. Za naježděného se roček považuje, když za vodičem zvládne procházku do terénu, bez odporu se rozejde, nakluše, nacválá, nechá se udržovat v požadovaném směru a zastaví **(Hanák, Olehla, 2010)**.

Toto období se nazývá předtrénink a trvá zpravidla 2 – 2,5 měsíce. Začíná výše zmíněnými úkony a končí zařazením ročka do tréninkového oddělení - lotu **(Dušek, 1999)**.

Dvouletci jsou zařazeni do tréninkového programu nejen proto, že jako tříletci už musí být připraveni pro Derby. Ve věku 24-30 měsíců se u anglického plnokrevníka uzavírá růst kostry. Do té doby je možné ovlivnit změny přestavby kostí na metakarpu a také tréninkem dochází k růstu dřene nadledvinek. Pokud dvouletek nebude podroben rychlostnímu tréninku, nedojde k růstu dřene nadledvinek a nebude využita jeho genetická dispozice pro maximální rychlost. V tuto chvíli se dvouletek nachází v tréninkové fázi označované objemová **(Hanák, Olehla, 2010)**.

V této fázi se hovoří o cyklickém procesu spočívajícím v cílevědomém a rozumném střídání vystupňované námahy, zotavení koně a superkompenzace **(Dušek, 1999)**.

Dvouletek přichází do specializovaného tréninku, kde je kladen důraz na rychlost. V první fázi se jedná o 400 metrů, které musí být schopen uběhnout za 24 sekund. Dále se přistupuje k fázi, kde se kůň učí pracovat silově a dochází k rozvoji anaerobní kapacity organismu. Je nutné k této fázi přistupovat individuálně, dle daného koně. Hrozí zde možnost, že kůň bude předčasně opotřeбен. V této době je dobré simulovat situace, se kterými se kůň setká v dostihu (cval do zatáčky, početnější pole koní, těsný kontakt mezi koňmi, zrychlení v cílové rovině atd.) **(Hanák, Olehla, 2010)**.

Pro rovinové dostihy se trénují dvouletí, tříletí a čtyřletí a starší angličtí plnokrevníci. Toto věkové třídění odpovídá propozicím dostihů **(Dušek, 1999)**.

Tříletci pracují v kopcích, v terénu a na dráze ve všech chodech. Specializovaná rychlostní část v tuto chvíli probíhá tak, že se po krátkých úsecích kůň nechává s přestávkami běžet rychle a postupně se zkracují přestávky, čímž se zvyšuje zatížení, odolnost a vytrvalost koně. Dále se trénují starty ze startovacích boxů a trenér přizpůsobuje individuálně rychlostní trénink jednotlivým koním **(Hanák, Olehla, 2010)**.

Domov a počátek překážkových dostihů je ve Velké Británii a v Irsku. Pro všechny kategorie překážkových dostihů (steeplechase, proutěné překážky, cross country, point to point) je stejná počáteční metoda skokové přípravy **(Edwards, 1994)**.

Do tréninku pro překážkové dostihy se zařazují zpravidla 4- až 5letí plnokrevníci (**Dušek, 1999**).

Překážkoví koně jsou specialisté. Neplatí tedy dříve známá rovnice, že neúspěšný rovinář, nebo kůň se zdravotními problémy se odsune do překážkových dostihů. Příprava při zaskakování takového koně se podobá přípravě sportovního koně. Nejdříve se skáčí překážky 30 -40 cm vysoké opatřené blendami (zástěny) z klusu a pak ze cvalu. Cvičení probíhá za zkušeným koněm a postupně se přidává druhá překážka, kterou po doskoku za prvním koněm absolvuje ve cvalu. Dále se pokračuje 60cm proutěnými překážkami, které postupně navyšujeme na 80cm. Poté co skokový začátečník zvládá skok přes sníženou proutěnou překážku, může se odvolat vodič a kůň se učí sám, přičemž se mu překážka postupně navyšuje až do standartní velikosti. Nakonec se přistoupí k nácviku překonání překážky v plné rychlosti, tréninku více překážek za sebou a různých skokových profilů (suché příkopy, malé a velké vody, dropy, zdi apod.) (**Hanák, Olehla, 2010**).

Častým jevem u dostihových koní je tzv. pulování, kdy se kůň pokládá do otěží a vytahuje jezdci otěže. Platí zde poučka „netahej a nebudeš tahán“. V dostihovém světě se poměrně často pulující koně nechají jezdit subtilními jezdkyňmi, které nemají takovou sílu a tedy ani nejsou schopny tahat tak, aby měl kůň potřebu pulovat. Pulování není přínosně hlavně proto, že neumožňuje koni přirozený uvolněný pohyb, který se odráží i na jeho dalším výkonu na dráze (**Hanák, Olehla, 2010**).

Nedílnou součástí dostihů je dostihový sed (**Edwards, 1994**). Dostihový sed je ovlivněn především délkou třmenů a existuje několik stylů. Pro všechny však platí zásada o udržení souladu mezi těžištěm těla jezdce a koně. Jezdec v dostihovém sedu má omezený kontakt s koňským tělem a ve srovnání se sportovním jezdce omezené možnosti v působení holení a sedu. Nicméně i zde platí, že nejdůležitější pomůckou v ovládnutí koně je působení váhy. Dostihový jezdec má své těžiště vysoko nad těžištěm koně. Má tedy více možností jak balancovat nad těžištěm koně a podchytávat cvalové skoky, přičemž touto souhrou umožní koni uvolněný cvalový skok na dlouhé otěži (**Hanák, Olehla, 2010**).

2.1.2 Temperament a charakter dostihového koně

Užitkovou vlastností koně je práce. Ze zkušeností našich i zahraničních autorů vyplývá, že výkonnost koně je do značné míry podmíněna jeho temperamentem a charakterem (**Klement, 1965**).

Charakter – povaha – je vlastnost, která do značné míry určuje využití koní v chovu nebo v práci. Posuzuje se podle stupně podrobení se vůli člověka. Charakter je dědičně podmíněn, daleko více ho však ovlivňují vnější podmínky než např. temperament (**Dušek, 1999**).

Charakter koně velmi závisí na jeho původu a zacházení během odchovu. Velké rozdíly v charakteru a schopnostech koní najdeme nejen u koní stejného plemene, ale i u jedinců ze stejných rodičů. **(Dobeš, 1997).**

Na formování charakteru značně působí člověk a použitá technologie chovu. Při negativních zásazích se u koně na tyto podněty vytvoří podmíněný reflex obranného charakteru, který pak snižuje hodnotu koně **(Dušek, 1999)**. Špatný a složitý charakter koně může být příčinou mnoha potíží, které se nesnadno odstraňují **(Paalman, 2006)**.

Temperament je v praxi nutné posuzovat komplexně a nezaměňovat ho s charakterem. Temperament je stupeň dráždivosti nervové soustavy. Je reakcí na různé působící podněty, a proto se odráží ve výkonnosti koně včetně vytrvalosti. U všech forem obecné charakteristiky temperamentu pro jednotlivá plemena je nutné vzít v úvahu jeho individuální proměnlivost uvnitř plemene **(Dušek, 1999)**.

Plnokrevník je fyzicky i psychicky velmi odolný a neobyčejně odvážný, bojovnější než jiní koně. Díky tomu je však zároveň napjatý nervózní a senzitivní. Je tedy náročný na zacházení **(Edwards, 1991)**.

Anglický plnokrevník se většinou vyznačuje živým (sangvinickým) temperamentem. Jsou-li koně příliš předráždění, jde o temperament nervózní. Tento typ temperamentu je spojený s vysokou krátkodobou výkonností a následnou únavou. Tento nervový typ se u nich projevuje i předstartovním stavem s vysokou tepovou frekvencí. Koně tohoto nervového typu se brzy vyčerpají **(Dušek, 1999)**.

Z hlediska temperamentu se u dostihových koní hodnotí především psychická odolnost a bojovnost koně. Psychickou odolností se rozumí schopnost vyrovnat se se starty v dostizích bez projevů nadměrné nervozity (například v padoku, při slavnostní přehlídce), ale i bez problémů s ovladatelností před dostihem i v jeho průběhu. Mezi extrémní projevy psychické lability patří odpor koně ke vstupu na dráhu, k odskočení do zkušebního cvalu, nezvladatelné pulování v dostihu, nadměrné bočení v zatáčce, neochota absolvovat překážku. Psychicky odolný kůň se vyrovná i s nepříznivým průběhem dostihu a s nevýhodnou pozicí **(Hanák a Olehla, 2010)**.

Koně z dostihové dráhy bývají velmi nervózní a silně tlačí na ruku (puluji) a klopýtají, protože neumějí chodit v rovnováze pod větším zatížením než je v dostihu. S takovými koňmi mnohdy nemůžeme započít další, klasický výcvik, dokud u nich nedosáhneme potřebného klidu a sním související uvolněnosti a přirozené rovnováhy **(Dobeš, 1997)**.

Bojovností je myšleno nasazení dostihového koně ve snaze dosáhnout co nejlepšího výsledku, schopnost vyrovnat se s těsným kontaktem s ostatními koňmi, s případnými kolizemi, schopnost prosadit se v tlačenici a vydat se ze všech sil ve finiši **(Hanák, Olehla, 2010)**.

Anglický plnokrevník může oslovit mimořádnou učenlivostí při zachování jemného zacházení, které je podmínkou **(Záliš, 2001)**.

2.1.3 Specifika péče po vyřazení z dostihové zátěže

Režim vyřazeného dostihového koně určeného ke klasickým jezdeckým disciplínám by měl být takový, že je ponechán v režimu box na noc a přes den do výběhu s lehkou prací. Krmít je třeba tak, aby kůň nehubnul a jen pomalu mu představovat jeho novou pracovní náplň. Dle doktora Hughha Cathlese není dobré koně po skončení dostihové kariéry vypustit do výběhu a nevsímat si jich. Naopak doporučuje, aby zůstali v lehké práci - příježd'ování, skákání atd. (**The Horse Magazine, 2011**).

S koňmi z dostihové dráhy není mnohdy možné začít normální výcvik, dokud u nich není dosaženo potřebného klidu, s ním související uvolněnosti a přirozené rovnováhy pod jezdcem těžším než v dostihovém tréninku. Teprve potom se může začít se základy. Zpočátku je vhodné pracovat bez společnosti koní (**Dobeš, 1997**).

Krmivářka Liz Owens říká, že je důležité zjistit, kolik sena krmil trenér, který měl daného koně na starosti. Mnohdy se sena krmí velmi málo, a tak je důsledkem nepříliš dobré trávení vlákniny, protože nikdy nebyli zvyklí přijímat velký objem. Dále uvádí, že devadesát procent plnokrevníků má pravděpodobně žaludeční vředy, ale pokud přijímá dostatek vlákniny, neměl by to být problém. Také je vhodné zkontrolovat stav selenu a preventivně přidávat vitamín E, který napomáhá při stavění svalů a při řešení svalových bolestí pramenících z nového druhu práce (**The Horse Magazine, 2011**).

Dostihoví koně určení jako budoucí koně sportovní často odcházejí z dostihové dráhy s poškozenými šlachami. Je-li zranění lehké, při šetrné práci se někdy uzdraví i bez speciálního zákroku veterináře (**Dobeš, 1997**).

2.2 Výběr koně – exteriér a interiér

Neexistuje norma týkající se stavby těla dobrého sportovního koně ani pravidlo, podle kterého lze sportovního koně vybrat. Přesto je několik záchytných bodů, kterými s můžeme při výběru koně řídit – vhodná stavba těla, dobrá a uvolněná mechanika pohybu a u skokanů odvaha a chuť ke skákání (**Paalman, 2006**). Ideální nebo perfektní kůň pravděpodobně neexistuje. Pokaždé přijde chvíle, ve které bude potřeba překonat problém exteriéru nebo interiéru, i kdyby měl být malý (**Ripman, 2004**). V chovu koní se snažíme zvyšovat nejen výkonnost, konstituční pevnost a ranost, ale v rámci určitých hranic i tělesnou mohutnost koní (**Klement, 1965**).

Charakter a inteligence koně je posuzována nejlépe již při jeho koupi. Registruje se celkový dojem, výraz hlavy, hra uší a vzrušivost na vnější podněty. Podle očí, které jsou zrcadlem duše, se může usuzovat na povahu koně (**Paalman, 2006**).

Na chody by měla být upřena zvláštní pozornost, neboť ani o dobře stavěném koni nelze jednoduše říci, že má zároveň i dobré chody (**Paalman, 2006**).

Jezditelnost koně je souhrn vloh, které činí koně jezdecky nadaným. Snadno jezditelný kůň nabízí vstřícná řešení i méně zkušeným jezdcům. Ne vždy jsou zevnějšek a jezditelnost koně v souladu. Cenné vnitřní vlastnosti koně často více než vyrovnají domnělý nedostatek tělesné stavby (**Záliš, 2001**).

Anglického plnokrevníka lze charakterizovat jako koně středního rámce až většího obdélníkového tělesného rámce, raného, s různě ušlechtilou užší hlavou, s nízko nasazeným dlouhým krkem, výrazným kohoutkem, který přechází do kratšího hřbetu. Bedra jsou širší, pevná, záď je dobře osvalená, hrudník je dlouhý, dlouhá lopatka je šikmá, spěnky bývají delší (**Dušek, 1999**). Tělesná stavba je však jen jedním z faktorů výkonnosti. Dalšími činiteli jsou typ vyšší nervové činnosti, odchov a krmná technika, intenzita tréninku, umění jezdce atd. (**Richter, 1965**).

Je třeba znát věk koně, počet jeho startů, schopnosti a citlivost trenéra. Obecně lze říci, že čím více startů kůň absolvoval, tím opotřebovanější bude mít hlezna a spěnky. Ale také obecně platívá, že čím více kůň startoval, tím je větší pravděpodobnost, že bude poddajný a dobře jezditelný (**The Horse Magazine, 2011**).

Senzibilní a lehce vzrušiví plnokrevníci nejsou v žádném případě vhodní pro nervózní jezdce a začátečníky (**Paalman, 2006**).

2.2.1 Parkur

Skoková soutěž je soutěží, při které se za různých podmínek prověřuje dvojice jezdce a koně na parkuru s překážkami. Tyto soutěže mají prokázat klid, uvolněnost, sílu a dovednost koně při skákání a jezdecké schopnosti sportovce (**Skoková pravidla 2015**).

Jako nejdůležitější kritéria uvádí **Paalman (2006)** vhodnou stavbu těla, dobrou a uvolněnou mechaniku pohybu a odvalu a chuť ke skákání.

Při výběru koně skokana je nutné věnovat pozornost cvalu koně, který by měl být energický, prostorný a kulatý. Samozřejmě si všímáme i skokové potence koně, věnujeme pozornost kmihu, v jakém jde kůň na překážku, jak přesně je schopen nalézt optimální místo odskoku, vyklenutí hřbetu, reakci končetin ve skoku, snížení a natažení krku nad skokem, pohybu kohoutku (**Dušek, 1999**).

Je-li to možné, pozorujeme mladého koně na pastvině společně s ostatními, vůdce stáda totiž může být později odvážný na parkuru (**Paalman, 2006**).

Ve výhodě je kůň s dobrou anatomickou stavbou – tj. kůň se středně velkou ušlechtilou hlavou, dlouhým, dobře nasazeným krkem, výrazným kohoutkem a delším hřbetem. Šikmější delší plec, osvalená bedra, mohutná, od kyčelních kloubů

k sedacím kostem poměrně dlouhá záď, silné klouby zdravých končetin, kratší přední holeň a nízká silná hlezna – to vše bývají znaky dobrého skokana **(Dobeš, 1997)**.

Nadaný kůň by se měl pohybovat v rovnoměrném tempu, měl by správně odskočit, ve skoku skrčit všechny končetiny, vyklenout hřbet, snížit a natáhnout krk. Pokud je na koni jezdec, všímáme si i vlivu jezdce, a to v kladném i záporném případě **(Dušek, 1999)**.

Důležitá je i ochota, nebojácnost, vrozené respektování překážky a šikovnost při skoku. Méně vhodné bývají koně, kteří snadno znervózní. Rovněž koně s velkými schopnostmi, kteří se však lekají i známých překážek, nemohou být dobrými skokany: Nezkoušení koně nemusí skákat bez chyb, musí však být zřejmé, že se snaží chyby napravit **(Dobeš, 1997)**.

Plnokrevní koně, zejména letouni, bývají velmi nadaní skokani, vyžadují však velké umění jezdce **(Dobeš, 1997)**.

2.2.2 Drezura

Cílem drezury je rozvoj koně ve „spokojeného atleta“ jeho harmonickým výcvikem. Výsledkem je kůň klidný, vyrovnaný, pružný, uvolněný a obratný, ale také sebejistý, pozorný a bystrý, čímž se dosáhne úplného souladu s jezdcem **(Drezurní pravidla 2015)**.

Drezurní kůň by měl být korektní tělesné stavby, s dlouhým dobře nasazeným krkem, vynikající mechanikou pohybu, předností je i líbivý kůň, který je dobře vyvážený a chápavý **(Dušek, 1999)**.

Nutné je hledět na suchý vzhled tkání s jasnými obrysy kloubů a šlach v klidovém stavu, záleží také na jemné hlavě, na kterou nasedá raději vysoko nasazený krk, který má v plecích mocnou základnu. Vhodná je šikmá plec s vyšším kohoutkem a rovné končetiny. V pohybu musí být kůň lehký a pružný s tendencí hýbat se dopředu a vzhůru **(Záliš, 2001)**.

Žuchva má být dostatečně volná, zátylek ohebný, hezky nasazený krk by měl být osvalenější u hřebene hřívky a hřbet by neměl být příliš dlouhý a měl by být lehce klenutý **(Knopfard, 2002)**.

Kůň od přírody vybavený dobrou horní linií, zešikmenou plecí a optimálně zaúhlenou zádí nebude mít větší potíže v oblastech kmihu a shromáždění **(Schöffmann, 2006)**.

Od budoucího drezurního koně právem očekáváme čisté a také vydatné základní chody, které jsou při vší dynamice zcela přirozené **(Knopfhart, 2002)**.

Drezurní kůň musí mít čisté, pravidelné, výrazné a pružné chody. Dalším předpokladem je také jeho správná anatomická stavba a chuť „jít dopředu“ **(Dobeš, 1997)**.

„Rozený“ drezurní kůň je pozorný, citlivý (ale ne přecitlivělý), inteligentní, učenlivý, chodivý a nervově stabilní. Má energii (nezaměřovat se vznětlivým temperamentem), takzvaná „ohnivost“ je spojená s vnitřním klidem a mírností. Ochota k práci je hlavním požadavkem a předpokladem noblesního charakteru (**Knopfhart, 2002**). Psychicky musí být vyrovnaný, uvolněný a nenucených pohybů (**Dušek, 1999**).

V drezurním ježdění je výběr vhodného a schopného koně těžší než v jiném odvětví sportovního ježdění, protože drezurní kůň by měl být i hezký. Ve výhodě bude kůň s pravidelnými odznaky. Nepravidelně probíhající lysina zkresluje postavení hlavy, nestejně bílé znaky na nohách opticky ruší pravidelnost chodů (**Dobeš, 1997**).

2.2.3 Všestrannost

Všestrannost představuje nejúplnější všestrannou soutěž, která vyžaduje od sportovce velkou zkušenost ve všech odvětvích jezdeckví, přesnou znalost schopností svého koně, a od koně všeobecnou způsobilost, vyplývající z promyšleného a progresivního výcviku (**pravidla ČJF**).

Všestrannost, také nazývaná military, je soutěží, která má prokázat ovladatelnost, rychlost, vytrvalost a charakterové vlastnosti související s odvahou a klidem koně i jezdce. V dnešní době se obvykle soutěž jede ve třech dnech. První den dvojice absolvuje drezurní zkoušku, druhý den cross-country skoky a třetí den parkur. Může se však, většinou v nižších stupních obtížnosti, jet i jako dvoudenní, výjimečně jednodenní soutěž. Cross-country se v této disciplíně rozumí přírodní a umělé skoky, které jsou postavené v dané výšce, na danou vzdálenost trati, v dané obtížnosti soutěže (**Edwards, 1997**).

Pro soutěže všestrannosti vybíráme koně silné, vysoké, dobře osvalené, korektní tělesné stavby, s velmi dobrou mechanikou pohybu, skokovým potenciálem a v neposlední řadě koně odvážné, tvrdé, nebojácné a s dobrým charakterem. Nejvhodnější se jeví kůň s vysokým podílem krve anglického plnokrevníka nebo anglický plnokrevník (**Dušek, 1999**).

Pro všestrannost jsou vhodní koně, kteří v základním výcviku projevili klid, nebojácnost, ochotu ke skoku, vytrvalost a dostatečnou rychlost. Kůň „vysoko v krvi“ zejména pak klidný, mohutnější plnokrevník s těmito vlastnostmi je ve výhodě. Koně musí být minimálně pětiletí, kdy už mají svalstvo, šlachy a klouby připraveny pro náročné soutěže (**Dobeš, 1997**).

Kromě stejných předpokladů jako u skokového a drezurního koně, musí mít odvalu a bojovné srdce (**Dušek, 1999**).

2.3 Metody výcviku u mladého koně

Výcvik koní se po staletí utvářel metodou pokusu a omylu. Postup byl většinou na úkor koní. První knihu o jezdeckém umění sepsal Sokratův žák Xenophon. Tento muž jako jeden z prvních veřejně kladl důraz na pochvalu a vybudování důvěry mezi jezdcem a koněm. Následovala doba zapomnění a velkých zmatků, po nichž se jezdecké umění především díky mužům jako Antoine de Pluvinel, vévoda von Newcastle a Francois Rubichon de la Guénière. V devatenáctém století pak byli hlavními směry jezdecké školy směr Baucherův (intenzivní shromáždění a ohýbání krku koně ve stoje) a směr von D'Auera (ježdění vpřed s dlouhým a skloněným krkem koně). (Schöffmann, 2006). Tito ideoví protivníci společně vychovali generála Alexise l'HOTTE, který spojil oba směry dohromady a vydal knihu Jezdecké otázky (Záliš, 2002). V roce 1912 byly sepsány vojenské předpisy, které jsou základem pro dnešní Směrnice jezdecké a vozatajství (Schöffmann, 2006).

Výcvik koně začíná od narození hříběte. První část výcviku je pro všechny koně stejná (Dušek, 1999). Během odchovu pravidelně vodíme hříbata z levé i z pravé strany, cvičíme zastavení, předvádění, zvedání nohou atd. Při zastavení dbáme, aby hříbata stála klidně na místě. V opačném případě vypracujeme opakováním špatný návyk, který se stěží podaří později odstranit (Klement, 1961). S výcvikem se začíná nejdříve ve věku 2,5 roku u teplotkrevných a ve dvou u chladnokrevných plemen. Výjimkou je anglický plnokrevník, se kterým se začíná v roce a půl. Výcvik koní je jen samovolné zvyšování nároků a zvyšování důvěry koně v člověka. Existuje několik zásad výcviku a mladý kůň ve výcviku se nazývá remonta:

- na koně nikdy nespěcháme, vždy je tu potřeba dát mu dostatek času, aby pochopil úmysl člověka

- na mladého nezkušeného koně působí řada dráždivých podnětů, na které mnohdy reaguje instinktivně, a proto ho netrestáme, ale uklidňujeme a získáváme jeho důvěru

- při výcviku se musí kůň vždy přirozeně pravidelně a s lehkostí pohybovat

- výcvik provádíme systematicky od jednoduchého ke složitějšímu

- remontu a mladého koně nesmíme fyzicky přetěžovat (méně je více)

- zásadní chyba ve výcviku může ovlivnit schopnosti koně na celý život (Dušek, 1999).

Člověk by při výcviku neměl ztratit pocit uvolněnosti a pohody, protože jinak by se kůň mohl cítit stoupajícími nároky ohrožen a mohl by se začít bránit (například formou vyhazování, stavění se na zadní, vyskakování atd.) (Záliš, 2001). Jezdec by měl být především vychovatelem, a pokud nepřizná svému svěřenci právo udělat beztrestně chybu, produkuje neurotiky (Záliš, 2002).

Výcvik provádíme střídavě v ohraničené, alespoň 60 x 20 m velké jízdárně, na cvičném kolbišti s překážkami a v terénu (**Dobeš, 1997**).

Remonta by měla umět už z doby odchovu následovat člověka vedena na vodítku, zapnutém do stájové ohlávky. Nyní však půjde o to, že remonta bude sama, bez koní, a nároky na kázeň stoupnou. Vše by mělo probíhat v duchu, že kůň nemusí dělat to, co chce člověk. Může si dělat to, co chce on sám. Musí ale chtít to, co chce člověk (**Záliš, 2001**).

Lonžováním se rozumí pohyb koně na kruhu kolem člověka – lonžéra, kdy je kůň veden dlouhým provazem – lonží připnut do ohlávky, uzdečky nebo obnosku (**The British horse society, 1993**).

Lonžování je právoplatná součást výcviku jezdeckého koně. Kůň pracuje bez zatížení jezdce, člověka neustále vidí, pohybuje se ve všech chodech a může provádět přechody. Naučí se používat své tělo s rozvahou, přemýšlet nad rychlostí, Pravidelností pohybu, koordinací. (**Švehlová, 2003**).

Správnou prací na lonži se mladý kůň naučí respektu, který je základem každé další spolupráce s člověkem. Naučí se umět správně používat vlastní tělo, najít si rovnováhu ve všech třech chodech, pohybovat se uvolněně, ochotně a pravidelně, takže mladý kůň už bude částečně připraven pro práci pod jezdce (**Švehlová, 2003**).

Nasazuje-li se uzdečka mladému koni, tak k se němu klidně a pomalu přistupuje a polohlasem s ním rozmlouvá. Nikdy se nepřistupuje zepředu směrem k hlavě. Přistoupí se ke kohoutku, poklepe se na krk a pravá ruka položí okolo krku otěže. Pomalu se nasadí uzdečka a při problému s přijímáním udidla se použije trochu ovsu nebo mrkev, které se vloží pod udidlo (**Paalman, 2006**).

Poprvé se kůň sedlá v boxu, tedy v jemu známém prostředí. Před položením sedla se na koně položí několikrát tlustá vlněná podložka a poté se opatrně položí sedlo. Podbřišník se dotahuje postupně, aby koně nesvíral a ten se nenaučil nafukovat (zvýší objem hrudníku a později jej sníží a podbřišník není dotažen) (**Paalman, 2006**). Remonta se přesedlává tak často a tak, aby podbřišník ležel přední hranou na čtyři prsty za loktem (**Záliš, 2001**). Při odsedlávání je nutné být velmi opatrný při manipulaci s podbřišníkem. Nechá-li se volně spadnout, klepne koně do nohy a ten se poleká (**Paalman, 2006**).

Snáší-li kůň sedlo i se svěšenými třmeny, lze začít s obsednutím. Je vhodné koně nejprve vypohybovat běžným způsobem a potom začít obsedat. Zkušený jezdec je na koně vysazen tak, že leží na břiše v sedle. Vodiči vodí koně kolem jízdárny a kůň si zvyká na novou zátěž. Když je remonta klidná, jezdec posazen do sedla. První lekce koně pod jezdce by neměly překročit 20 minut (**Dušek, 1999**).

Po skončení výcvikové lekce se snažíme, aby při sesednutí kůň klidně stál (**Dušek, 1999**). Uvolněný kůň po zastavení klidně stojí a při prodloužení otěži podle dovolené délky prodlužuje a snižuje krk (**Dobeš, 1997**). Kůň by měl v této fázi chodit v kroku na dlouhé otěži se sníženým krkem (**Dušek, 1999**).

V počátcích výcviku používáme mírně odlehčený - remontní sed a většinou lehký klus – s vysedáváním. V prostorném a neuspěchaném klusu se při dovoleném prodlužování a snižování krku kůň postupně začíná lehce pokládat na udidla a s pěníci hubou hledá prostřednictvím otěží a udidla spojení s rukou jezdce – přilnutí **(Dobeš, 1997)**.

Cval je nejpřirozenější chod koně **(Dušek, 1999)**. První přechody do cvalu se provádí z lehkého klusu při dosedání na přední nohu odpovídající žádanému cvalu (pravý nebo levý cval). Cválá se na kratších přímých úsecích nejdříve v rovném a později i v mírně zvlněném terénu. Jezdec při tom remontním odlehčeným sedem uvolňuje hřbet a mírně napnutými otěžemi sleduje každý pohyb krku a hlavy **(Dobeš, 1997)**.

McLean uvádí šest základních reakcí, které by měl mladý kůň znát: zastavit na tlak obou otěží, obrat vpravo na tlak pravé otěže, obrat vlevo na tlak levé otěže, jít vpřed na tlak obou holení, ustoupit zádí vlevo na tlak pravé holeně a ustoupit zádí vpravo na tlak levé holeně. Všechny tyto reakce lze nacvičit ze země. Ze sedla to potom bude snadnější **(The Horse Magazine, 2011)**.

Pro mladého koně je výcvik v terénu nezbytný **(Dobeš, 1997)**. Vyjížděky do terénu jsou vhodné za starším zkušeným a ochotným koněm. Starší kůň musí jít pravidelně dopředu, nesmí se lekat, ochotně překonávat terénní nerovnosti atd. **(Dušek, 1999)**. Jezdění v terénu se mladý kůň přirozenými prostředky uvolňuje, stává se obratnějším, samostatnějším, učí se chodit v rovnováze a sílí. Jezdí se jen v lehkém klusu a ve cvalu v lehkém sedu, na volné a dlouhé otěži v klidných, postupně prodlužovaných klusových a cvalových reprízách, které střídá krok s volnou otěží. Využívají se terénní nerovnosti, spadlé kmeny a svahy **(Dobeš, 1997)**.

Etologicky normální je, že kůň po silném úleku odskočí, udělá několik cvalových skoků, zastaví se a otočí, aby se podíval, čeho se to lekl a zda to vůbec stálo za to **(Záliš, 2001)**. Útěková reakce je u zvířat užitečná pro přežití a proto se vysoce posiluje. Stačí malá podpora, tedy dvě nebo tři příležitosti k utíkání a reakce je efektivně posílena. Zatímco naučení správné věci z pohledu člověka je potřeba opakovat třeba osm nebo devětkrát **(The Horse Magazine, 2011)**. Jenom koně, kterým je hrubě bráněno projít popsáním orientačním dějem, se stávají v úleku neovladatelnými **(Záliš, 2001)**.

Regenerační únavový cyklus trvá tři dny, každý čtvrtý den je pak možné organismus více zatížit **(Záliš, 2001)**. Uvolněná a vyklenutá páteř tvoří spojnicí mezi zádí a předkem koně a spolu s uvolněnými svaly velice zásadním způsobem ovlivňují chody koně **(Dušek, 1999)**. Je zapotřebí strávit závěr každé lekce uvolněním a vychladnutím koně, protože tak se vrátí do stáje spokojený tělesně i psychicky **(Ripmanová, 2004)**.

2.3.1 Parkur

Dnešní pojetí skokového ježdění vychází z nauky italského setníka jízdy Federica Caprilliho. Caprilliho výcviková metoda vedla ke změně skokového stylu. Dříve se jezdec při skocích zakláněl a krk koně tak nuceně dostával do strnulého držení. Caprilli sed odlehčil a jezdec se tak nad skokem předkloní v trupu a zároveň posune ruce dopředu (**Klimke, 2005**).

Skokových soutěžích se může zúčastnit nejméně čtyřletý kůň, který absolvoval základní výcvik (**Dušek, 1999**).

Trénink koně skokana se skládá z lekcí příjezděnosti (skokové drezury), systematického školení v mechanice, gymnastice a technice skoku. Doplnuje jej cvalová, vytrvalostní a dechová práce (**Dobeš, 1997**). Příjezděnost koně je jedním ze základních činitelů, která velice ovlivňuje konečný výsledek. Příjezděnost se na parkuru projevuje v potřebném ruchu, lehkém ovládní, potřebné výbušnosti před skokem, v čistotě nohosledu a v maximálním shromáždění v okamžiku odskoku. Práce na příjezdění je tvořena uvolněností, prostupností a ohebností koně. Přičemž uvolněním je myšlen takový stav, kdy pracuje jen ta skupina svalů, která ovlivňuje pohyb, zatímco ostatní svalové skupiny jsou uvolněné a nebrání první skupině svalů. Uvolněný kůň se pohybuje s vyklenutým hřbetem, nese jezdce, krk má natažený dopředu na lehkém přilnutí (**Dušek, 1999**).

Skokovou gymnastikou se rozumí procvičování koně nad kavaletami a břevny, nad malými překážkami a nad řadami překážek. Skoková gymnastika je pomocný prostředek, který koně vychovává k efektivnímu využití tělesných sil a k tomu, aby se naučil samostatně spolupracovat. (**Klimke, 2005**). Začíná se prací v kroku přes nízké kavalety ve vzdálenosti 1 až 1,10m. Kůň se má pohybovat tak, aby šel přes kavalety klidným vzrovným krokem beze spěchu, s dlouhým krkem a nosem nízko. Dále se pokračuje v klusu ve vzdálenosti 1,10 až 1,30m. Pro cval se kavalety položí 3,5m od sebe. Kavalety různými způsoby stavíme tak, aby se kůň naučil správně měřit odskok, zvýšila se elasticita pohybu a kůň byl schopen se přes kavalety nenuceně, beze spěchu a sebevědomě pohybovat (**Paalman, 2006**). Výška kavalet a překážek dostačuje od 60 do 100 cm, aby se předešlo nadměrnému zatěžování končetin. Je zapotřebí stavět řady individuálně dle koně, aby se předešlo potížím a problémy nejlépe vůbec nevznikly (**Klimke, 2005**).

Koním, kteří skáčou s menším kmihem, se staví spíše skoky šířkové (oxery, triplebary...). Zatímco koním, kteří řeší skoky letem, se staví skoky kolmé. Skokovou práci je možné provádět v klusu, ve cvalu, ve volnosti na kruhu, na vlnovce apod. (**Dušek, 1999**).

Koně též necháváme skákat ve volnosti. Plánovitě skákání ve volnosti je vhodné pro všechny skokové koně. Je důležité začít malými překážkami a požadavky zvyšovat pomalu. Skákání ve volnosti podporuje zvykání na sedlo, vyvažování a sebedůvěru koně. Kůň se učí samostatně odskakovat v přirozené rovnováze. Skáče se v tzv. couloiru – skoková dráha kolem jízdárny ohraničená např. páskou, která má

zakulacené rohy tak, aby kůň nechtěl v rohu zastavovat. Zapotřebí jsou pomocníci, kteří se chovají tiše a koně podpoří pobídkou jen v případě potřeby. Skoková řada se staví postupně tak aby byla stavěna od nejjednoduššího k nejsložitějšímu (**Paalman, 2006**).

2.3.2 Drezura

Při běžném tréninku koně, by koně v následujících kategoriích měli znát následující prvky: tříletí koně (krok, klus, cval na přímých liniích a velkých obloucích, změny chodu do nejbližšího chodu, zastavení, stání) čtyř-pětiletí koně (navíc kroky a skoky prodloužit, nacválat z kroku, couvat), pěti-šestiletí koně (navíc střední klus a cval, jednoduchá změna cvalu, contracval, krátce čelem vzad, shromáždění v klusu a ve cvalu), šesti – sedmiletí koně (navíc dovnitř plec, traverzály v klusu, letmá změna cvalu, prodloužený krok a klus, přechody ze cvalu do zastavení) (**Schöffmann, 2006**). Základy drezury mají vycházet ze studia koně a nesmí jít proti jeho přirozenosti (**Karl, 2008**).

Je nutné postupovat opatrně a pomalu, aby kůň dostal čas pochopit jezdcův úmysl. Jednotlivé cviky se učí postupně s mnoha opakováními, čímž se upevňuje paměť zvířete (**Dušek, 1999**).

V roce 1954 byly Směrnice jezdeckví a vozatajství přepracovány a ve vztahu ke stupnici vzdělání byl takt, jako absolutní základ, postaven na začátek stupnice vzdělání. Ta se skládá ze šesti prvků: takt, uvolnění, přilnutí, kmih, narovnání a shromáždění (**Schöffmann, 2006**).

Takt je takový pohyb koně, který v kroku zachovává čtyři údery (čtyřtakt), v klusu dva údery (dvoutakt) a ve cvalu tři údery (třítakt). Kůň musí být ježděn dopředu, aby byl takt zachován. Nesmí utíkat a spěchat, ale chodit dopředu, aby nevznikly chyby v taktu (**Schöffmann, 2006**).

Je nutné docílit uvolnění, protože jen zcela uvolněný kůň se může správně shromáždit. Uvolněním se rozumí takový stav koně, kdy je vidět: jasný nohosled ve všech chodech, pravidelný a živý pohyb vpřed s kmihem, pružící hřbet, uvolněný zátylek, měkká poddajnost obou otěží, na obě ruce snadné ohnutí, pružný přechod z ohnutí do ohnutí, hřeben hřívky sklopený na vnitřní stranu, správné vytažení otěží z ruky, ochota nechat se pobízet na zahozené otěži, občasné frkání (**Knopfhart, 2003**).

Přilnutí je centrálním, stěžejním bodem celého ježdění. Kůň se jemně natáhne do lehce napnutých otěží, spokojeně při tom překusuje na udidle a linii čela má na kolmici nebo trochu (na šířku dlaně) před. Přilnutí spojuje základní výcvik s druhou částí stupnice vzdělání (**Schöffmann, 2006**).

Kmih je vrozený, ale zároveň se dá vyjezdit příježděním. Tento aspekt je nejvíce závislý na exteriérových výhodách a na mechanice pohybu koně. Pohyb je

závislý na zaúhlení důležitých kloubů, se kterými úzce souvisí zaoblení hřbetu. Kmih je velmi závislý na kvalitním jezdcí (**Schöffmann, 2006**).

Narovnání je velmi důležité pro zachování zdraví koně. Každý kůň má horší a lepší stranu, na jednu je ohebnější a na druhou méně. Většina koní je ohnutých doleva. Narovnání se procvičuje lekcemi na dvou stopách, ohýbáním a obraty kolem předku a zadku (**Schöffmann, 2006**).

Shromážděný kůň umožňuje jezdcí pohodlně sedět a reaguje na jemné pomůcky, protože je vyvážený a většinu váhy přenáší na zad. Takový kůň musí projít předešlými stupni vzdělání, protože bez každého z nich nebude shromáždění schopen (**Schöffmann, 2006**).

Drezurní úlohy se jezdí v obdélníku 20 x 60 m a některé základní se jezdí v obdélníku 20 x 40m (**Dušek, 1999**). (viz. Příloha 1)

2.3.3 Všestrannost

Všestrannost je zkouška, která ani v nejtěžším stupni nevyžaduje výkony, jež jsou možné ve skákání nebo drezuře. Proto umožňuje využít schopného koně, který však nemá předpoklady pro specializaci v těchto odvětvích jezdeckého sportu. Jsou zde kladeny požadavky na vytrvalost, rychlost a charakterové vlastnosti (**Dobeš, 1997**).

Trénink mladého koně do všestrannosti může začít po absolvování systematického základního výcviku a po účasti na několika lehčích drezurních a skokových soutěžích. Je nutné pracovat dle vypracovaného tréninkového plánu, který by měl být připraven nejméně na 10 týdnů. Zimní příprava se skládá z drezurních lekcí, gymnastiky (kavalety) a techniky skoku na jednotlivých i kombinovaných překážkách. Tréninkového maxima kůň by měl kůň dosáhnout zhruba v poslední čtvrtině tréninkového plánu. Míra tréninku se přizpůsobuje dle stupně obtížnosti soutěže a je zásadní dbát na to, aby nebyla překračována délka úseku trati, požadovaná rychlost a rozměry překážek plánovaných soutěží. Týden před soutěží se pracuje méně namáhavě (**Dobeš, 1997**).

V dnešní době je všestrannost na vzestupu a stává se čím dál oblíbenější disciplínou. Předvedení kvalitní drezurní úlohy je nezbytností, která vede k úspěchu a pokroku. Kůň do všestrannosti musí být velmi dobře připraven. Musí být ve výborné kondici, aby mohl cválat dlouhou dobu a skákat náročné cross country překážky. Zároveň musí být schopný dostatečně uvolněně způsobit zajet drezurní úlohu. Takový požadavek je velmi náročný, protože především plnokrevní koně ve velmi dobré kondici, vyšlechtění pro rychlý cval (galop), mohou být velmi složitě trénovatelní pro předvedení drezurní úlohy. K překonání tohoto problému musí být kůň naučen věnovat jeho energii práci na jízdárně a drezuře jako takové. Poté, co je kůň takto připravován, je pro něj mnohem jednodušší cítit se spokojen s námahou vynaloženou na drezurní práci, stejně jako se cítí po tréninku na crossových skocích.

Takový přístup utváří spokojeného koně a uklidňuje jeho mysl **(Ripman, 2004)**. Účelem drezurní práce není jen mechanické zvládnutí úlohy, ale i gymnastické propracování koně, které vede k poslušnosti a přispívá k jistotě ve všech částech soutěže **(Dobeš, 1997)**.

Pro mladého koně je výcvik v terénu nezbytný. U koně pro všestrannost je hlavní částí tréninku. Ježděním v terénu se kůň přirozenými prostředky uvolňuje, stává se obratnějším, samostatnějším, učí se chodit v rovnováze a sílí. Ježdění přes slabší kmeny a nerovnosti terénu v kroku a klusu má vliv na uvolnění, poslušnost, obratnost, pozornost a rovnováhu koně. Krátké strmější svahy vyjíždíme v rychlejším tempu, dlouhé pozvolné svahy v kroku. Dlouhé, nepřilíš příkré svahy můžeme vyjíždět i šikmo. Strmé svahy sjíždíme na dlouhé otěži a vždy přímo. Je třeba jezdit i přes takové terénní nerovnosti, které nutí koně skočit níže, než je odskok a do svahů postupně vkládat překážky tak, aby si kůň zvykl, že se skáče nahoru i dolů. Také se klidným tempem projíždí vodní plochy. Když si kůň zvykne, tak učíme výskok vody a později seskok do vody přes nízké překážky **(Dobeš, 1997)**.

Nezbytným aspektem výcviku sportovních, všestranných koní je, aby obratně měnili rychlost. Je třeba, aby rychle zrychlovali z jednoho extrému do druhého, přesněji řečeno z jednoho ruchu do druhého. Kůň musí být schopen rychle zrychlit mezi dvěma cross-country překážkami a pak být zpomalen v co nejkratším čase. Ti, kteří zrychlují nebo zpomalují příliš pomalu, jsou penalizováni za čas. **(Anonym 2)** Pro všestrannost nejlhčího stupně je míra cvalové práce asi 6000m v rychlosti 450 – 475m/min, která se postupně stupňuje na 500 – 600m/min. Tato vzdálenost se z počátku cválá ve dvou úsecích po 3000m a mezi ně se vloží kratší přestávka v klusu a kroku. Asi po třech týdnech cvalové práce se zařadí skákání dostihových překážek, proutěnek, padlých kmenů atd. **(Dobeš, 1997)**.

Jeden den v týdnu patří tréninku na cvičném kolbišti s parkurovými překážkami. Kluše se na rovných liniích a na kruhu, čímž se kůň uvolní a totéž platí pro cval. Pokud kůň cválá v klidu na přílnutí, bez pospíchání a uvolněný, přejde se do kroku pro krátký odpočinek a začne se pracovat na skocích. Nejdříve se kluše přes kavalety a potom se káče z klusu a ze cvalu přes překážky do 1,10m. Když je kůň připraven, skáče se 6-8 překážek jako dílčí parkur a to i kombinace. Rozměry se skáče pouze takové, aby nepřekročily rozměry soutěže, na kterou je kůň připravován **(Dobeš, 1997)**.

2.4 Metody výcviku (redrezura) u vyřazeného dostihového koně

Dostihoví koně jsou ježděni jinak než běžní sportovní koně. Stráví velmi málo času příjezďováním a výcvikem koně klasickou cestou. Většina času se věnuje vytváření kondice a rychlostní práci. Je nutné pracovat v takovém tempu, které koni vyhovuje. Nemůže záležet na tom, jak rychle budou vidět výsledky, protože pokrok musí být pozvolný. Čas, který se věnuje naučení a zafixování základů je individuální (často záleží na tom, jak dlouho byl kůň v dostihovém tréninku) a později se vrátí tím, že nebude nutné se vracet k vytvoření správného vzorce chování (**Retraining of racehorses, 2015**).

Pro všechny typy jezdeckých disciplín platí následující pravidlo. Koně si nejdříve musí odvyknout prchat a silně tlačít na ruku, musí se učit chodit v přirozené rovnováze s volnou nebo na volné otěži (**Dobeš, 1997**).

Koně z dostihové dráhy neumí používat hřbet, tak jako běžný jezdecký kůň. Břišní svaly takového koně se nepohybují tak, aby posílily hřbetní část, protože během galopu přenášejí 60% své váhy na přední nohy. Z tohoto důvodu bude koně bolet hřbet, pokud se práce zpočátku nepřizpůsobí jeho netréňovanosti (**Retraining of racehorses, 2015**).

Bývalí dostihoví koně bývají velmi nervózní, silně tlačí na ruku (puluji) a klopýtají, protože neumějí chodit v rovnováze pod větším zatížením obvyklém ve sportovním ježdění (**Dobeš, 1997**). Je zásadní si uvědomit, že takoví koně byli doposud učeni na zcela opačné pomůcky, než které jsou určeny pro jezdeckého koně (**Retraining of racehorses, 2015**).

Je potřeba hodně práce ze země (**The Horse Magazine, 2011**). Zpočátku je vhodné pracovat bez společnosti jiných koní (**Dobeš, 1997**). Mnohdy je nutné vrátit se při redrezuře k úplným základům. Nejdříve musí kůň zvládat ze země perfektně reagovat a poddávat se tlaku otěží. Tuto reakci lze vybudovat pouze, pokud se okamžitě při náznaku poddání tlak ihned uvolní. Když kůň bude znát, co tlak znamená a jak se mu vyhnout, sníží se jeho nejistota (**The Horse Magazine, 2011**).

U velmi nervózního koně bývá většinou nutná dlouhodobá klidná práce na lonži, jež není záležitostí jedné nebo několika lekcí (**Dobeš, 1997**). Plnokrevní koně se velmi rychle vzruší a jsou velmi senzibilní, je tedy vhodné postupovat pomalu a nechat je zvyknout si na změny v jejich životě (**Retraining of racehorses, 2015**). Lonžujeme na menším ohraničeném a nerušeném místě. Po několika lekcích chodí i velmi nervózní kůň klidně v kroku a klusu. Je vhodné jej naučit uzdečkou s udidlem typu silné stihlo (viz. Příloha 2), nejlépe gumovým, opatřeným gumovými kotouči, ale pod uzdečkou ponechat ohlávku a do té zapnout lonž (**Dobeš, 1997**).

Na levé ruce je kůň hůře ohebný, padá plecí do kruhu. Na ruce pravé se ohýbá zdánlivě snadno, jenomže při tom levou plecí vypadává z kruhu ven. Skutečně obtížná strana koně je strana pravá. Lonžuje se ve třech reprízách. Nejprve vpravo,

pak vlevo a ještě jednou vpravo. Docílí se tím stejnoměrného propracování koně (Záliš, 2001).

Koni je dobré dávat od začátku sedlo, aby si zvykl na jinou zátěž a jiné usazení sedla než jak je tomu u dostihového sedla. Je pravděpodobné, že kůň při rychlejším pohybu začne se sedlem vyhazovat. Vhodné je si vzít rukavice proti spálení kůže a koni nasadit chrániče nohou (**Retraining of racehorses, 2015**).

Při lonžování je třeba počítat s tím, že se vyskytnou následující reakce: velmi rychlé utíkání po kruhu, rozložený cval (nemá svůj třídobý takt), utíkání s jelením krkem (hlava je nahoře, spodní část krku je vytažená nahoru a horní část krku je zkrácena), prohnutý hřbet, zmenšování a nepravidelnosti kruhu, tlačení lonžéra na stěny jízdárny a pozornost upřená na všechny podněty v okolí kromě lonžéra (**Retraining of racehorses, 2015**).

Začíná se lonžovat na malém kruhu, kdy je kůň pár kroku od lonžéra. Postupně se kruh zvětšuje, dokud si kůň nezafixuje pravidelnost kruhu. Je nutné, aby lonžér byl pro koně dobře čitelný, nejvhodnější je, pokud tuto činnost vykonává zkušený cvičitel. Pokud kůň na kruhu utíká, je třeba lonž povolít tak, aby se předešlo zranění, ale zároveň byl povolen tlak. Dále se přiblížit ke koni natolik blízko, aby bylo možné jej zastavit natočením ramen a dupnutím proti plecím koně. Zezačátku je vhodné lonžovat jen v kroku a klusu s mnoha přechody včetně zastavení (**Retraining of racehorses, 2015**).

Je nutné být konzistentní, často žádat a často opakovat. U plnokrevníků je normální, pokud jsou neposlušní, cvik se musí jen znovu opakovat. Jakákoliv korekce musí být opravdu a zásadně přiměřená provinění. Bývalého dostihového koně nelze trestat za něco obyčejného, protože pokud bude psychicky rozladěn, nelze jej nic naučit (**The Horse Magazine, 2011**).

Na dostihové koně jsou jezdcí velmi často vyhozeni pomocníkem a to bez stání, rovnou v kroku či klusu. Velmi důležitým momentem tedy je naučení stání při nasedání. Vzhledem k tomu, že kůň stání s největší pravděpodobností nebyl učen, je zapotřebí se tomu náležitě věnovat. Je dobré ho učit nasedání ze schůdků. S tím úzce souvisí schopnost stání po nasednutí. Kůň by měl počkat, dokud nedostane pobídku k vykročení. V této fázi je třeba postupovat velmi pomalu a jemně, protože někteří koně se mohou delším stáním cítit stresováni (**Retraining of racehorses, 2015**).

V nižších chodech jsou dostihoví koně v dostihovém tréninku ježdění na delších otěžích s malým nebo žádným kontaktem bez větších zásahů jezdce. Většinou chodí v lotu, a tak jsou zvyklí následovat koně před sebou. Když začnou cválat, jezdec si vezme koně na kontakt s hubou koně a lehce se nakloní dopředu a stoupne si do třmenů, což pro koně znamená pobídku do cvalu. Jezdec si vezme koně na jistý kontakt a kůň se přes udidlo opře proti jezdcově ruce. Pokud dostihovému koni jezdec zkrátí otěže, je pro to koně pobídku, aby šel rychleji. Proto je nerozumné, pokud má bývalý dostihový kůň zpomalit, zkracovat otěže a pokoušet se jej takto přeprat (**Retraining of racehorses, 2015**).

Důležité je při ježdění bývalých dostihových koní stále myslet na to, že jsou zvyklí, že pevný kontakt na otěži znamená práci a především zrychlení. Čím více je

otěž přitažena, tím rychleji kůň půjde. Pokud se tedy kůň začíná vymykat kontrole, není vhodné jej brzdit napnutím otěží a „taháním za hubu“. Je lepší naopak otěž povolit a dát tak koni najevo, že je konec závodu. Je nevhodné se pokoušet zaklánět či vyklánět, a zkoušet tím brzdit, protože to koně posune na předek a hrozí riziko zakopnutí (**Retraining of racehorses, 2015**).

Až je na lonži dosaženo klidného chodu v kroku, klusu a ve cvalu, začne se s lonžováním pod pokročilým jezdcem. Jezdec jede v remontním sedu a drží zcela volné otěže (**Dobeš, 1997**). Zároveň je zapotřebí, aby jezdec měl normálně dlouhé třmeny pro klasické ježdění a nesnažil si je zkracovat jako dostihoví jezdci. Ruce mají být drženy nízko jen pár palců nad kohoutkem, s velmi pružnými lokty připravenými kopírovat pohyb koně (**Retraining of racehorses, 2015**). Přejechy do vyššího nebo nižšího chodu neprovádí jezdec, ale lonžující. Jestliže kůň klopýtne, jezdec se tomu nesnaží otěžemi zabránit. I když jde při klopýtnutí někdy až „na kolena“, musí se sám vyvážit. Jakmile toto kůň ovládá na lonži, můžeme začít se zcela lehkým přilnutím na velkém kruhu bez lonže (**Dobeš, 1997**). Je časté, že v momentě kdy kůň i po kvalitní práci na lonži na sobě opět cítí jezdce, okamžitě se mu vrátí staré stereotypy z dostihového tréninku a jde proti snaze jezdce (**Retraining of racehorses, 2015**).

Krok se využívá ke klidu, přemýšlení a ukládání osvojeného. Nedoporučuje se práce v kroku v této fázi, protože bývalý dostihový kůň je v kroku připraven na okamžité vyrazení do rychlého cvalu. Je tedy vhodné koně podpořit v přesvědčení, že krok je klidný, uvolněný chod, který slouží k odpočinku mezi leklemi (**Retraining of racehorses, 2015**).

Ideální je zůstat na kruhu nebo dvou a nedat koni moc prostoru na přemýšlení a snažit se jej uvolnit. Není dobré učit je, aby zůstali pomalí i na rovném úseku, protože mnoho bývalých dostihových koní to nemá rádo. Delší dobu trvá, než přestanou padat na jednu stranu a v tuto chvíli není důležité toto řešit. Je třeba počkat, dokud kůň nepůjde dopředu v klidu, než půjde přiložit vnitřní holeň (**The Horse Magazine, 2011**). V těchto počátcích učení koně pomůckám pro klasické ježdění je vhodné pomůcky přehánět. Pokud se přikládá holeň, přiložit ji pevněji než je obvyklé, pokud se pracuje s otěží dát jasným krátkým tahem najevo, co se po koni chce. V žádném případě to neznamená okopávání koně nebo táhání koně za hubu (**Retraining of racehorses, 2015**).

Když koně akceptují, že se ohýbají na obě ruce a začínají uhýbat před tlakem holeně, což může trvat od deseti minut po dva týdny, představí se jim vnější otěž a požádají se o kulatější tvar. V této fázi se dostávají k přímému přilnutí, ne jen k ohnutí dovnitř. V tuto chvíli je nejdůležitější používat velmi jemné pomůcky (**The Horse Magazine, 2011**). Při učení všech pomůcek a i při dalším učení je třeba nezapomínat, že plnokrevní koně velmi rychle přemýšlí a potřebují více podnětů než ostatní koně. Nelze je tedy jezdit stále dokola ve stejném držení a figurách. Je třeba měnit směr, dělat vlnovky, změny kruhů, změny chodů apod. Také je vhodné střídat jízdárnu s pískovým povrchem s ježděním na trávě, což přispívá k větší jistotě a bilanci koně (**Retraining of racehorses, 2015**).

Pokud kůň i přes dodržování výše napsaného nechce spolupracovat, je třeba vyloučit možnost špatně padnoucího sedla, zkontrolovat zuby, prohlédnout nohy a kopyta, nevhodné udidlo, nevhodný nánosník (někteří koně nesnesou podpínací řemínek) a samozřejmě zjistit zda jezdec, který koně jezdí, s ním pracuje správně (**Retraining of racehorses, 2015**).

Když kůň poskytuje jezdcí příjemný pocit při vysedání v klusu, může kůň začít pod jezdcem cválat (**The Horse Magazine, 2011**). Většina koní nezná správnou pobídku do cvalu. Obvykle jsou učeni tak, že jezdec zkrátí otěž a kůň kluše rychleji a rychleji až se rozcválá. Správná pobídka do cvalu se učí tak, že jezdec nesedí v sedle, ale ve stehenním sedu. Jezdec tím eliminuje možnost, že v momentně nacvávání sedne koni nepříjemně do zad a znemožní mu podsunout zadní nohu pod tělo. Po nacvávání si jezdec sedne zpět do sedla (**Retraining of racehorses, 2015**).

Je třeba se snažit, aby kůň nešel úplně natažený, ale v rámci možností kulatě. Tempo je ze začátku takové, aby pro koně bylo pohodlné. Až když je opravdu kulatý a cválá na správnou nohu, je čas začít se shromažďováním cvalu. Pokud je kůň velmi temperamentní a chce běžat kolem, je lepší nechat ho jít, než v něm kumulovat energii. Může se stát, že díky kumulování energie začne vyhazovat. Vyhazování a vyskakování bývá vyvoláno právě nakumulováním energie a následným zastavením. V tuto chvíli je ideální chodit dokola na zahozené otěži, aniž by kůň utíkal (**The Horse Magazine, 2011**).

Koně, kteří prošli dostihovým tréninkem, nejsou zvyklí chodit do terénu o samotě. Zároveň jsou zvyklí, že pokud jdou v lotu, tak je čeká práce ve cvalu. Takoví koně jsou často vytrženi od běžného automobilového provozu, jelikož trénují v areálech k dostihovému tréninku určených. To jsou faktory, které je nutné mít na paměti při prvních jízdách do terénu (**Retraining of racehorses, 2015**).

Když se kůň naučí a porozumí správným pomůckám a má se svým jezdcem dobrý vztah, může vyjet s dalším koněm do terénu. Společníkem má být velmi klidný kůň, který poskytne dostatečnou podporu a jistotu nezkušenému koni i jejich jezdcům. Koně mají jít krokem bok po boku a čas od času je dostihový kůň požádán, aby převzal na pár kroků vedení a tak se jeho společník ocitne za ním. Ze začátku stačí na pár kroků – minut, aby se zachovala důvěra a pohoda koní. Pro některé koně je společnost druhého koně velmi vzrušující a jsou neklidní. Je tedy žádoucí, aby na jízdárně pracovali o samotě i s jinými koňmi a měli možnost zvyknout si na přítomnost dalšího koně (**Anonym 3**).

Pokud není možnost druhého koně, je možné naučit dostihového koně chodit na procházky na ruce, které se postupně prokládají pasážemi v sedle. Doporučuje se koně vodit na delším vodítku nebo lonži pro případ pokusu o útěk. Také je vhodné nošení rukavic. Taková práce začíná v areálu, kde je kůň ustájen a ukazují se mu objekty, které by ho mohly vyděsit. Poté se vychází mimo areál, vždy o kus dál. Při této práci je bezpodmínečně nutné, aby ji vykonával sebejistý, trpělivý a vyrovnaný člověk, který při známkách nervozity koně uklidní a nebude sám ve stresu. Jako další možnost je dovezení koně přepravníkem do jiných jízdáren, kde se kůň seznamuje s cizím prostředím (**Retraining of racehorses, 2015**).

Výjezd na závody a bývalým dostihovým koně řádově v týdnech po začátku tréninku není doporučením hodný. Dokud si nebude kůň opravdu jistý základními stupni výcviku, kterými jsou: takt, uvolnění, přilnutí, kmih, narovnání a shromáždění. Doporučuje se být trpělivý (**Retraining of racehorses, 2015**).

2.4.1 Parkur

Pokud se sledují dva koně na jízdárně, kdy jeden z nich je teplokrevník a druhý anglický plnokrevník, je k vidění, že tělo teplokrevníka se pomalu zkracuje a prodlužuje, ale má velkou sílu odskoku a samotného skoku. Naproti tomu plnokrevník je opravdový atlet, který je schopen ve velmi krátkém čase se zkrátit, podsadit a z podsazení skočit. Plnokrevník dokáže mnohem lépe a snadněji řešit delší či kratší distance mezi skoky, zvláště pokud je to jedinec s dlouhýma nohama, a může být mnohem snadněji jezditelný než silný teplokrevník (**Anonym 3**).

Ve světě jsou vidět tendence návratu plnokrevníků na parkurová kolbiště. Pravdou však zůstává, že dny, kdy plnokrevníci byli rovnocennými soupeři teplokrevníkům v nejvyšších stupních obtížnosti, jsou pryč. Nyní je čas, kdy plnokrevníci mohou uspět v nižších soutěžích s méně zdatnými jezdci, kteří budou ochotní se vzdělávat (**Anonym 4**).

Často si bývalí dostihoví koně nejsou jisti správným odskokem a tak před skokem neúměrně zrychlují, aby skočili plochý skok z rychlosti. Zde je příležitost začít učit koně skákat úsporně, ze správného místa a s větší silou a pružností. Je nutné je naučit chodit na otěži, vyklenout se a natáhnout nad skokem za udidlem. Jinak budou skákat tzv. bez hřbetu, ploše a po skoku budou neovladatelní (**Anonym 3**).

Jako první překážky je vhodné používat křížky. Křížky jednoduché a oxery, kdy vepředu je křížek. Takové překážky učí koně chodit na střed a bývalého dostihového koně přirozeně nutí přemýšlet o místě odskoku a učí ho šetřit síly a skákat aktivně leč úsporně. Výhodou plnokrevníků bývá, že mají menší tendence před překážkou zastavovat (**Anonym 4**).

2.4.2 Drezura

Většina plnokrevníku má ploché a málo výrazné chody. Mají dostatek prostoru, ale málo výrazu. Shromážděním lze trochu výrazu dodat, ale nelze předpokládat, že budou srovnatelné s chody koně, který je vyšlechtěn pro moderní sportovní drezurní ježdění. Na druhou stranu jsou tyto chody velmi pohodlné pro rekreačního jezdce, který vysoké akční chody není schopen vysedět. Je tedy nutné zvážit, zda je plnokrevník vhodným koněm, pokud je připravován pro vyšší třídy sportovního drezurního ježdění. (**The Horse Magazine, 2011**).

Naučit koně dobrému kontaktu je v drezuře zásadní, avšak s bývalým dostihovým koně nejtěžší lekce. Nejlépe se učí prostřednictvím polovičních zádrží. Nelze však očekávat, že pokud bude jezdec tahat za vnitřní otěž nebo tahat udidlo ze strany na stranu, a tak koně učít, aby šel po předku a „věšel se“ do otěže, bude kůň na dobrém kontaktu a s prostornými chody. Je tedy nutné mít stálý kontakt s koňskou hubou, což předpokládá pružné ruce, lokty, ramena a záda. Koňskou hubu, do ní vložené udidlo a otěže je třeba klidně a pružně následovat a především pracovat s celým koňským a jezdcovým tělem. Ne jenom s hubou koně (**Anonym 4**).

Zkušený jezdec, přijatý do USEA(United States Eventing Association) Hall of fame Denny Emerson říká, že u plnokrevných koní stažených s dostihové dráhy je častým problémem velmi slabý krk, který v drezuře může být velmi nevýhodný. Takto slabý krk, který není správnou prací na celém koňském těle, a to především na práci se zadními nohama a hřbetem, posilován, může způsobovat, že kůň bude dávat hlavu za kolmici – tzv. se rolovat, může chodit po předku, zakopávat a zrychlovat. Pokud bude jezdec trpělivý a bude mít dost času a zkušeností, může takový krk posílit natolik, aby tento problém byl odstraněn a krk byl pro koně spolupracující výhodná část těla (**Anonym 5**).

2.4.3 Všestrannost

Plnokrevníci jsou prochovaní tak, aby byli citliví a inteligentní. Tito koně nesnesou nejistotu a nekonzistentnost svého jezdce, cvičitele (**Retraining of racehorses, 2015**).

V dnešní době ve světě prožívají bývalí dostihoví koně a plnokrevníci jako takoví ve všestrannosti velký návrat. Jsou opět na crossových tratích vidět mnohem častěji a s velmi slušnými výsledky (**Anonym 3**).

Plnokrevníci jako takoví dnes nejsou schopní porážet jinak prochované koně v nejvyšších soutěžích typu Rolex Cup, Olympijské hry, čtyřhvězdičkové soutěže a podobně. Stále jsou však schopni být rovnocennými soupeři v soutěžích CIC i s hvězdami. Jejich největší éra končila na přelomu tisíciletí. Přesto však může být velmi dobrým koněm do všestrannosti a svého jezdce naučit mnohému a podržet jej v krizových situacích. Jejich nespornou výhodou je jejich kvalita versus cena (**Anonym 7**).

3. Cíl práce

V České republice je každý rok mnoho koní, kteří jsou vyřazeni z dostihového tréninku. Mnozí z nich za sebou mají více či méně úspěšnou závodní dostihovou kariéru, někteří za sebou mají pouze dostihový trénink. Tito koně jsou mnohdy zkušení skokani přes proutěné překážky či přes cross country skoky. Často jsou takoví koně velmi levní, a proto pro běžnou populaci velmi dostupní. Méně často jsou lidé schopni vyhodnotit náročnost přípravy a redrezury takového koně.

Vzhledem k tomu, že dostihoví koně procházejí specifickým tréninkem, je nutné je pro klasické jezdecké disciplíny nejdříve připravit. Ve světě a to především v jezdeckých velmocích jako jsou Velká Británie, Austrálie, Amerika atd. existují organizace, které se redrezurě bývalých dostihových koní věnují. Takové organizace v České republice chybí. I přes všechny překážky je o tyto koně velký zájem a případů, kdy člověk nebyl schopen takového koně připravit je mnoho.

Cílem této práce bylo přehledně zpracovat dosažitelné informace o metodách výcviku a upřesnit specifika při práci s bývalými dostihovými koňmi směrem k jejich využití v klasických jezdeckých disciplínách.

Cíle bakalářské práce

- Zpracovat přehled o principech a metodách výběru dostihových koní vhodných pro jednotlivé jezdecké disciplíny (parkur, drezura, všestrannost).
- Zpracovat informace o metodách výcviku koní pro jednotlivé jezdecké disciplíny s důrazem na odlišnost mezi výcvikem mladých koní a výcvikem (redrezurou) vyřazených dostihových koní
- Zaznamenat odlišnost exteriérových a interiérových vlastností při výběru koní pro jednotlivé jezdecké disciplíny.
- Vyvodit závěry a doporučení pro chovatelskou praxi.

4. Materiál a metodika

Bakalářská práce byla vypracována na základě dostupné literatury. Literatura byla dostupná v zajímavém poměru. A to v takovém, že česká literatura je k dispozici především z doby před rokem 2000 a zahraniční literatura především z posledních pěti let. Pro seznámení se s tématem byla literatura rozdělena do přehledných kapitol, které napomáhají srovnání vlastností a specifík běžného jezdeckého koně a bývalého dostihového koně s důrazem na exteriér i interiér a hlavně je zde jasně popsáno, jak postupovat při redrezuře bývalého dostihového koně.

Ve výsledcích se práce zaměřuje na konkrétnější výstupy, které vycházejí z literární části.

Diskuze se zabývá dosaženými výsledky a vysvětluje a srovnává fakta, která demonstrují. Zjištěné výsledky se aplikují na bývalé dostihové koně. Dále se diskuze soustředí na fakta, která nebylo možné rozebrat ve větším rozsahu a je tedy vhodné je přiblížit.

Závěr práce je přehledným shromážděním informací, které vedou k jasným doporučením pro chovatelskou praxi.

5. Výsledky a diskuze

5.1. Principy a metody výběru koně pro určitou disciplínu při sledování interiérových a exteriérových vlastností

Existují kritéria, která by měla být součástí hodnocení koně, kterého si chovatel zvolí pro určitou disciplínu. Jedná se o exteriérovou část (tedy stavba těla, mechanika pohybu atd.) a o interiérovou (charakter, temperament).

Jak vyplývá z textu literární části, je nutné oběma částem koně, a to exteriérovým i interiérovým vlastnostem, věnovat stejnou pozornost. Pokud má kůň vynikající schopnosti, které jej předurčují k některé z disciplín, je nutné, aby byl také dobře jezditelný a nechal se dobře ošetřovat.

Je tedy zapotřebí soustředit se na vlastnosti, které by kůň pro danou disciplínu měl mít. Na některé vlastnosti je zapotřebí brát větší zřetel, jelikož bývalí dostihoví koně mají svá specifika, daná stavbou těla i předchozím tréninkem, jak je doloženo v literární části této práce.

Na základě literárních údajů, které jsou k dispozici, a na kterých je postavena literární část, vyvstala potřeba stanovit selekční index. Tento selekční index vypoví o tom, jaké vlastnosti koně jsou zapotřebí, když lidé kupují koně pro určitou disciplínu. Indexy jsou pro přehlednost vypracovány dva se stejnou bodovou amplitudou, ale u obou má množství bodů trochu jiný význam. První index se zabývá obecnými a interiérovými vlastnostmi. Druhý se zabývá stavbou těla, tedy exteriérovými vlastnostmi. Všechny vlastnosti jsou horizontálně porovnávány v rámci disciplín.

Pro tuto bakalářskou práci se nepočítá s výjimkami, kterými jsou koně velmi či specificky nadaní. Vzhledem k tomu, že v úvodu je avizováno, že tato práce bude sloužit pro přehlednost při práci s koňmi do obtížnosti „L - S“, je třeba upozornit, že pro takové jsou tyto indexy vyhotoveny.

Z dostupných literárních údajů, ze kterých je čerpáno v teoretické části, je vyhodnoceno několik aspektů, které by měli mít koně v různé míře v rozdílných disciplínách. Vyprofilovalo se mnoho společných vlastností, kterým je přiřazována rozdílná míra důležitosti. Nejčtenější a nejpozorovanější jsou zpracovány v bodovém hodnocení. Každá vlastnost má pro určitou disciplínu váhu od 1 do 5. V následující tabulce je zaznamenáno, co který bod znamená.

Bodové hodnocení	
1	Nedůležité
2	Dostačující
3	Dobré
4	Velmi dobré
5	Vynikající

Do následující tabulky jsou zařazeny nejčastěji zmiňované vlastnosti, které se netýkají stavby těla samotné. Jedná se o společná specifika, která každá disciplína má a je tedy možné je mezioborově porovnat. Jedná se o vlastnosti, které autoři, od kterých bylo čerpáno, považují za nejdůležitější a shodně je ve svých dílech zařazovali jako styčné body.

Nepočítají se zde naprostá specifika jednotlivých disciplín jako je u parkuru vyklenutí hřbetu nad skokem či u drezury ochota jít do strany při cvicích typu překrok.

V této tabulce je důležité porovnání dané vlastnosti a bodového hodnocení mezi disciplínami, tedy horizontálně. Vertikální sledování tabulky zaznamenává, na kterou z disciplín je kladen největší důraz, co se týče vnitřních i vnějších vlastností koně. Nelze se zaměřit na jeden či dva tělesné rozměry či povahové rysy a podle nich se pokoušet vybírat koně.

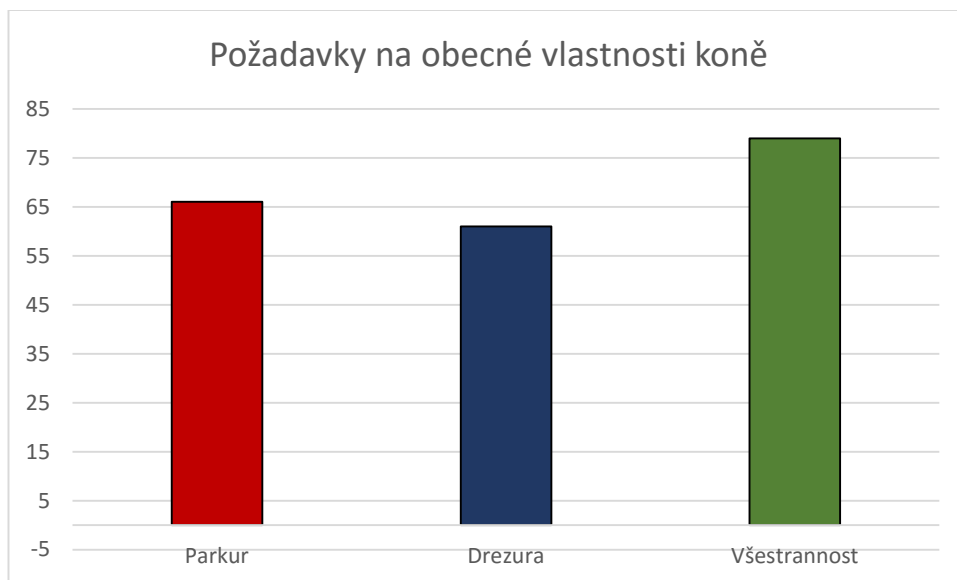
Index výběru koně pro danou disciplínu **OBEČNÉ VLASTNOSTI**

VLASTNOST	PARKUR	DREZURA	VŠESTR.
Mechanika pohybu	5	5	5
Intelligence	4	4	5
Charakter	4	4	5
Jezditelnost, ovlatelnost	5	5	5
Chody – KROK	3	5	4
Chody – KLUS	3	5	4
Chody – CVAL	5	5	5
Líbivost	3	5	4
Odvaha	4	3	5
Skokový potenciál	5	1	5
Rychlost	3	2	4
Vytrvalost	3	2	5
Tvrдость	4	3	4
Bojovnost	3	3	5
Chodivost - chuť jít dopředu	4	5	5
Nervová stabilita – klid*	3	3	4
Chuť ke skákání	5	1	5
CELKEM	66	61	79

*Nervová stabilita – klid: tento aspekt je zapotřebí chápat jako schopnost udržet pozornost směrem k jezdcovi. Nelze si ji plést s apatií a porovnávat ji s neposlušností koně. Jako antonymum lze použít slovo „ohnivost“.

Z této tabulky tedy vyplývá, že největší požadavky na vlastnosti koně, které se netýkají stavby těla, pokládá všestrannost a nejmenší drezura.

Graf č.1 Porovnání míry požadavků na obecné vlastnosti v konkrétních disciplínách

V návaznosti na obecné vlastnosti, které by kůň vybíraný pro danou disciplínu měl mít, vyvstala potřeba ujasnit si základní předpoklady tělesných vlastností koně vhodného pro danou disciplínu. Opět bylo využito získaných teoretických znalostí a tyto byly aplikovány při tvorbě následující části práce. Na základě četnosti a důležitosti, kterou jednotliví autoři na daný aspekt kladli, byly vybrány části těla, na které byl kladen zvýšený důraz. Ty se porovnáním ohodnotili od 1 do 5 dle důležitosti pro danou disciplínu, kterou kladli samotní autoři knih a článků, ze kterých bylo čerpáno.

V následující tabulce je vyznačeno, co dané body znamenají.

Bodové hodnocení	
1	Nedůležitý
2	Využitelný
3	Vhodný
4	Velmi důležitý
5	Zásadní

Další tabulka zaznamenává již samotnou žádanou stavbu těla. Respektive její důležité části. Tabulka je použitelná v případě soudnosti člověka, který podle ní vybírá koně a je tedy schopen se na něj zároveň dívat jako na celek. Pro přehlednost je do tabulky zaznamenáno, jak má daná část těla ideálně vypadat v každé disciplíně a od toho se odráží bodové hodnocení, jak důležité je, aby daná část těla tak vypadala.

Index výběru koně pro danou disciplínu TĚLESNÉ PROPORCE

VLASTNOST	PARKUR	Body	DREZURA	Body	VŠESTRANNOST	Body
Hlava	jemnější	1	jemná	4	jemnější	3
Krk	delší	4	dlouhý	4	delší	4
Zád'	dlouhá	4	delší	4	dlouhá	4
Hřbet	delší	3	delší	3	delší	3
Plec	šikmá	5	šikmá	5	šikmá	5
Lopatka	dlouhá	4	dlouhá	5	dlouhá	4
Kohoutek	vyšší	2	vyšší	3	vyšší	3
Přední holeň	kratší	4	střední	2	kratší	3
Výška	středně vysoký	3	malý až vysoký	2	spíše vyšší	4
Pravidelnost odznaků	nezáleží	1	pravidelné	3	pravidelné	3

Další fází je porovnání těla konkrétního koně. Z předchozí tabulky je možné se dozvědět, na co klade která disciplína jaký důraz. V následující tabulce jsou popsány možnosti jednotlivých tělesných partií, jaké na koni můžeme vidět, a jejich bodové hodnocení. Vzhledem k tomu, že se předpokládá, že tabulky z této práce nebudou používat komisáři, kteří hodnotí koně profesionálně, byla zvolena poměrně jednoduchá třibodová stupnice. Ne každý člověk má natolik dobré oko, aby byl schopen rozeznat drobné rozdíly různých tělesných partií. Předpokládá se však, že člověk, který si chce koupit koně je schopen rozeznat tři až pět zcela rozdílných možností, které koňské tělo nabízí.

Každá tělesná partie má vlastní kolonku, kde je horizontálně rozlišeno, jaké možnosti lze na koni vidět. Ta, která je vertikálně pod třemi body je ta ideální, která by měla být na vhodném koni vidět. Dvoubodová proporce je střední cesta, kdy už se počítá s tím, že kůň nemá ideální proporce pro danou disciplínu, ale ve většině případů se s tím dá naložit ku prospěchu věci. V jednobodové kolonce jsou popsány proporce takové, které by na koni neměly být, a kůň do dané disciplíny touto proporcí není vhodný. Proporce, které mají 0 bodů, jsou zcela nevhodné. Z předchozí tabulky vyplynulo, že lze vyřadit proporce, které mají hodnotu 1 a 2, protože nejsou pro danou disciplínu důležité.

Vzhledem k tomu, že pravidelnost odznaků není zcela zásadní, lze za tuto vlastnost dostat 1 nebo 2 body.

PARKUR – Výběr koně, exteriér

VLASTNOST	0 bodů	3 body	2 body	1 bod	0 bodů
Krk	velmi dlouhý	delší	dlouhý	krátký	velmi krátký
Zád'	velmi dlouhá	dlouhá	delší	krátká	velmi krátká
Hřbet	velmi dlouhý	delší	kratší	dlouhý	velmi krátký
Plec	velmi šikmá	šikmá	spíše šikmá	strmá	velmi strmá
Lopatka	velmi dlouhá	dlouhá	delší	krátká	velmi krátká
Přední holeň	velmi krátká	kratší	střední	delší	velmi dlouhá
Výška	velmi vysoký	středně vysoký	vysoký	malý	velmi malý

Pro parkur je maximální množství bodů 21 a minimální množství bodů 7. Pro výběr koně tedy platí následující:

17-21 bodů – ANO

12-16 bodů – S VÝHRADAMI

7 – 11 bodů NE

DREZURA – Výběr koně, exteriér

VLASTNOST	0 bodů	3 body	2 body	1 bod	0 bodů
Hlava	velmi jemná	jemná	jemnější	hrubá	velmi hrubá
Krk	velmi dlouhý	dlouhý	delší	krátký	velmi krátký
Zád'	velmi dlouhá	delší	dlouhá	kratší	velmi krátká
Hřbet	velmi dlouhý	delší	kratší	dlouhý	velmi krátký
Plec	velmi šikmá	šikmá	spíše šikmá	strmá	velmi strmá
Lopatka	velmi dlouhá	dlouhá	delší	krátká	velmi krátká
Kohoutek	velmi vysoký	vyšší	vysoký	nizký	velmi nízký
Pravidelnost odznaků	-	-	pravidelné	nepravidelné	-

Pro drezuru je maximální množství bodů 24 a minimální množství bodů 8. Pro výběr koně tedy platí následující:

19-24 bodů – ANO

14-18 bodů – S VÝHRADAMI

8 – 13 bodů NE

VŠESTRANNOST – Výběr koně, exteriér

VLASTNOST	0 bodů	3 body	2 body	1 bod	0 bodů
Hlava	velmi jemná	jemná	jemnější	hrubá	velmi hrubá
Krk	velmi dlouhý	delší	dlouhý	krátký	velmi krátký
Zád'	velmi dlouhá	dlouhá	delší	kratší	velmi krátká
Hřbet	velmi dlouhý	delší	kratší	dlouhý	velmi krátký
Plec	velmi šikmá	šikmá	spíše šikmá	strmá	velmi strmá
Lopatka	velmi dlouhá	dlouhá	delší	krátká	velmi krátká
Kohoutek	velmi vysoký	vyšší	vysoký	nízký	velmi nízký
Přední holeň	velmi krátká	kratší	střední	dlouhá	velmi dlouhá
Výška	velmi vysoký	vysoký	středně vysoký	malý	velmi malý
Pravidelnost odznaků		-	pravidelné	nepravidelné	

Pro všestrannost je maximální množství bodů 30 a minimální množství bodů 10. Pro výběr koně tedy platí následující:

23-30 bodů – **ANO**

18-22 bodů – **S VÝHRADAMI**

10 – 17 bodů **NE**

Vzhledem k tomu, že tato bakalářská práce se zabývá bývalými dostihovými koňmi a vzhledem k tomu, že jako stěžejní plemeno byl vybrán anglický plnokrevník, tak do následující části byly použity fotografie s částí komentáře od zkušené chovatelky a jezdkyň Emily Kocubinsky, která spolupracuje s internetovým časopisem Horse Collaborative (**Horse Collaborative, 2013**). Její komentář byl ze zjištěných a nastudovaných údajů doplněn tak, aby z něj byly patrné závěry pro tuto bakalářskou práci.

Na fotografii č.1 je vidět anglický plnokrevník, jehož plec je vhodně šikmá vůči dlouhé lopatce dobře zaúhlena, krk je dobře nasazený a spíše dlouhý, zád' je dlouhá, kohoutek vyšší, hřbet delší, přední holeň kratší, kůň je středně vysoký a hlava je jemná. Odznaky jsou nepravidelné.

Fotografie č. 1, **Kůň č. 1**

Tento kůň dostane dle selekčních kritérií této bakalářské práce do parkuru 20 bodů, do drezury 21 bodů a do všestrannosti 26 bodů. Je tedy vhodný do všech tří disciplín

Fotografie č.2 dokazuje, že kůň je velmi dobře pohybově nadán. Jeho hezký, uvolněný klus je do nižší až střední drezury velmi dobrý. Do všestrannosti jsou takové chody velmi vhodné.

Fotografie č.2

Na této fotografii (č.3) je možné stejného koně vidět ve skoku. Kůň je pozorný, dobře krčí nohy, má rezervu nad skokem, která je natolik adekvátní, aby koně neunavila na náročné crossové trati.

Fotografie č.3

Na další fotografii (č.4) je anglický plnokrevník, jehož lopatka je kratší než u předchozího koně a ne tak dobře zaúhlna, plec je strmější, tedy spíše šikmá, krk je dobře nasazen, avšak kratší, záď není dlouhá, ale delší, kohoutek vyšší, hřbet spíše delší, hlava je hrubší než u předchozího koně, přední holeň střední, kůň je spíše středně vysoký, bez odznaků, ty jsou tedy pravidelné.

Fotografie č. 4, **Kůň č. 2**

Tento kůň dostane dle selekčních kritérií této bakalářské práce do parkuru 16 bodů, do drezury 18 bodů a do všestrannosti 21 bodů. Do všech disciplín je tedy vhodný s výhradami.

Fotografie č.5 ukazuje poměrně dlouhého koně plemene anglický plnokrevník, pokud se na něj podíváme jako na celek. Lopatka je dlouhá, plec je šikmější, krk je dobře nasazen a hodně dlouhý, záď je delší, kohoutek vyšší, hřbet velmi dlouhý, hlava je jemná, přední holeň kratší, kůň je vysoký, odznaky jsou spíše pravidelné.

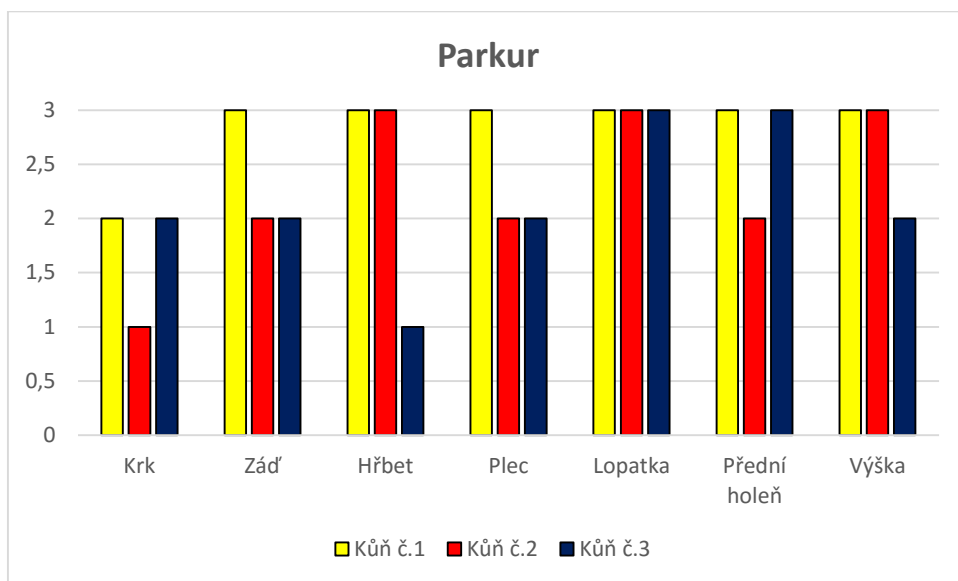
Fotografie č. 5, **Kůň č. 3**

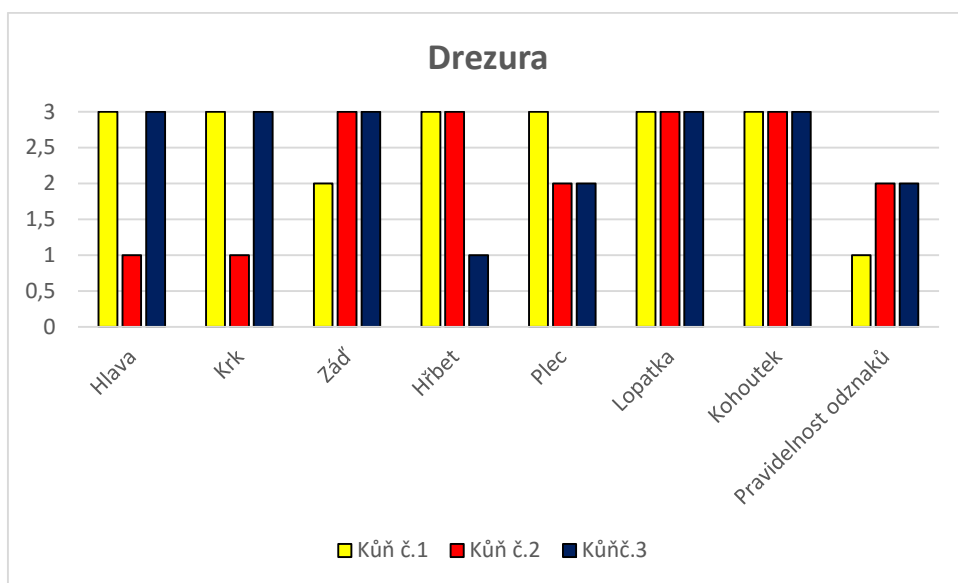
Tento kůň dostane dle selekčních kritérií této bakalářské práce do parkuru 15 bodů, do drezury 20 bodů a do všestrannosti 24 bodů. Kůň je tedy vhodný do drezury a všestrannosti, s výhradami do parkuru.

V následujících grafech je možné přehledně porovnat jednotlivé koně, jak se liší stavbou těla.

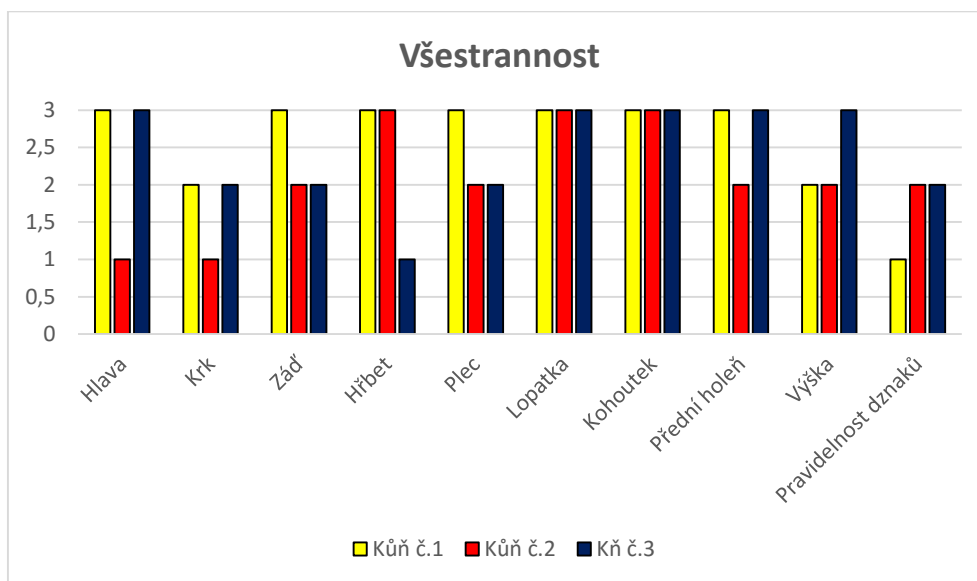
Graf č.2 Porovnání stavby těla koní z fotografií v parkuru

Graf č.3 Porovnání stavby těla koní z fotografií v drezuře

Graf č.4 Porovnání stavby těla koní z fotografií ve všestrannosti

5.2. Specifika vyřazených dostihových koní s důrazem na odlišnost ve výcviku ve srovnání s mladými jezdeckými koňmi

V literární části této bakalářské práce je dospěno k určitým postupům, které jsou běžně používané při práci s jezdeckými koňmi. Stejně tak je vysvětleno, jaká specifika má redrezura bývalých dostihových koní

V následující části je objasněno, jaké jsou hlavní rozdíly mezi obsedáním mladých koní a redrezurou bývalých dostihových koní.

Rozdíly, které vyplynuly z literární části, jsou rozděleny do 8 skupin (Tlak, rovnováha, tempo, kondice, práce na lonži, vliv jezdce, skladba jízdárenské hodiny a práce v terénu), o kterých se blíže pojedná. V každé skupině je určité specifikum, na které je při redrezuře bývalého dostihového koně třeba brát zřetel. V následujícím textu jsou tedy popsány problémy a odlišnosti, které mohou při redrezuře nastat, a jejich možná řešení. Zásadní informace, nebo styčné body jsou vyznačeny tučně.

TLAK

Dostihoví koně nejsou učeni, aby se **tlaku poddávali**. Jsou učeni, aby kůň poté, co jezdec zkrátí otěže a v klasických disciplínách tedy brzdil či shromažďoval, naopak zrychlil a považoval tlak na udidle za **pobídku dopředu**.

Naproti tomu běžný jezdecký kůň se od začátku učí, že tlaku se má poddat a ustoupit mu. Začíná to již při práci ze země (na ruce), kdy je učen na co nejmenší tlak ustoupit či zacouvat a pokračuje ze sedla přes snahu o jemné pobídky holení až po poloviční zádrže, které koně přiuzdí (**Hollý, 2014**).

Tento aspekt práce s bývalým dostihovým koněm je v naprosté většině publikací považován za **klíčový**. Bez toho, aby takový kůň pochopil, co to znamená poddat se tlaku, je nemožné, aby následný výcvik mohl úspěšně pokračovat.

Se správnou reakcí na tlak úzce souvisí fakt, že u bývalých dostihových koní je třeba používat **přehnané pomůcky**. Přehnané ve smyslu, aby je koně mohli jasně rozlišit, a tak uchopit a pochopit. V žádném případě tím není myšleno násilí. Je opravdu nutné tuto skutečnost zopakovat, protože je mnohdy k vidění, že jezdci ve snaze být jemní jsou pro koně zcela „nečitelní“ a koně nejsou schopni jejich pomůcky správně chápat, správně reagovat a tak naplnit touhy svého jezdce. Prakticky to znamená, že jezdec po dlouhé měsíce krouží s koněm v často nepříjemně rychlém tempu, s jelením krkem po jízdárně, přičemž má v podstatě volnou otěž, aby koně „nerušil“ v hubě. Takový kůň nemá potřebnou oporu a nepozná jasně **čitelný signál**, který znamená, aby si odžvýknul a snížil hlavu a krk. Takový signál lze totiž naučit pouze v případě, že na začátku existuje určitý (ne dlouhodobý, ale krátký a intenzivní) tlak v koutku huby koně, který se uvolní při podvolení se a tedy snížení hlavy a krku.

ROVNOVÁHA

Nesení koně je od přírody takové, že o několik procent větší část hmotnosti leží v **přední části těla**, na předních končetinách. Dokud se kůň pohybuje přirozeně a volně sám se sebou, není takové rozložení váhy problémem. Potíží se stává po nasednutí jezdce, případně při figurách, které na něm vyžaduje člověk ze země. (Anonym 6).

Kůň připravovaný do klasických jezdeckých disciplín je od začátku připravován tak, aby tuto váhu nejlépe co nejdříve začal přenášet směrem dozadu. Optimální je úplná změna poměru, ale ne každý jezdec je natolik schopný a trvá mnoho let, než koně vydrží pohybovat se v takové pozici dlouhou dobu. Je tedy minimálním požadavkem, aby **váha** byla alespoň **vyrovnaná** v obou směrech.

Koně v dostizích se pohybují tak, že mají zhruba 60% váhy takzvaně „na předku“. Je to tak nutné, protože jedině tak je kůň schopen vyvinout maximální rychlost. Pokud se tak pohybuje v trénincích a v závodech několik let, je třeba počítat s tím, že učit ho novému způsobu držení těla bude nejen **složitě**, ale i **fyzicky namáhavé** a mnohdy i bolestivé, pokud taková změna bude probíhat příliš rychle.

TEMPO

Tempo je základním požadavkem pro všechny tři disciplíny, kterými se tato práce zabývá. Jak píše **Dobeš (1997)** již na počátku výcviku, při klusání at' na lonži, nebo později pod jezdce, je nutné dbát na **pravidelné, uvolněné, neuspěchané, klidné tempo**. Stejně tak ve cvalu je zapotřebí od začátku na tempo dbát a učit koně tempo udržovat, protože je to alfa omega všech závodů.

Dostihoví koně ve svém tréninku samozřejmě také prošli výcvikem, kde se učí tempu. Bohužel pro klasické disciplíny je takové tempo zcela nepoužitelné. Musí se tedy ke koni přistupovat tak, že tempo udržovat neumí a ve většině případů nic takového ani nezná. Samozřejmě žádný mladý kůň nemá o tempu přesnější představu, ale o redrezury dostihového koně se musí vzít v úvahu, že to bude ještě těžší než s běžným koněm. Je to právě kvůli tomu, že jedině tempo, které zná je rychlé a pro klasického jezdce nestravitelné.

Krok není chodem, ve kterém by se při redrezuře dostihového koně měl jezdec pokoušet učit ho udržovat pomalé a klidné tempo. Krok by měl být požíván jako část lekce, ve které se **odpočívá** a ve které se **přemýšlí a ukládá zažitě**. Přílišné zásahy jezdce v kroku většinou vedou ke zvýšené nervozitě koně, která může dojít tak daleko, že kůň není schopen vnímat a má tendence prchat.

V **klusu** se doporučuje pracovat na kruhu či dvou kruzích s postupným střídáním ruky, kde se kůň snaží **uvolnit** a je schopen spíše **vnímat**. Z vlastní zkušenosti mohou pro toto období doporučit **kruhovou ohradu**, ve které se koně většinou cítí bezpečně a brzy pochopí, že není kam utíkat, protože se chodí stále dokola. Dokud kůň nepochopí pomůcky, nezklidní se a nezačne udržovat pravidelné neuspěchané tempo, není doporučeníhodné, aby se s ním jezdec pouštěl na přímou stěnu, protože kůň bude mít zvýšenou tendenci utíkat.

Ve **cvalu** je opět třeba uvážit, že kůň byl dosud učen, že **tlak v hubě** znamená zrychlit. V začátcích není na škodu nechat jej **cválat rychleji**, protože tak je schopen se unést. Avšak i v rychlejším tempu je nutné dodržovat **pravidelnost** tohoto tempa. S postupným nabýváním sil a rovnováhy bude kůň schopen tempo zpomalit a lépe se nést. To vše se ovšem počítá v řádu měsíců.

KONDICE

Kondice je celkový tělesný stav jedince posuzovaný z **výživného i výkonnostního** hlediska. Je podmíněna úrovní výživy, ošetřování a intenzity pracovního využití. Dobrá kondice je charakterizovaná fyziologicky optimální hmotností odpovídající užitkovému typu koně, vypracovaným svalstvem, lesklou přiléhavou srstí a odpovídajícím temperamentem. Kondice je tedy souhrnným výrazem výživy, stupně pracovního zatížení, zdravotního stavu a celkové úrovně chovu (**Dušek, 1999**).

V této práci je tímto termínem myšlen aktuální stav, ve kterém se kůň nachází. Důležité je vědět, že takový stav je nutné posuzovat jako **celek**. Obsahuje dílčí části, které je možné sledovat a ovlivnit, nicméně při nedostatečném souladu kůň nemůže být v dobré kondici. Na kondici navazuje i psychická pohoda koně

Čím náročnější je využití koní v jezdeckých disciplínách, tím nutnější je věnovat větší pozornost jejich kondici a konstituci. Zvláště vypjatá je **dostihová kondice** závodních koní. U nich jde o maximální využití živinami bohatých **jadrných**, vitaminových a minerálních koncentrátů ke snížení podílu tukových tkání, s důrazem na sílu svalstva a zpevnění šlach. Dostihoví koně nemohou být krmení větším množstvím objemných krmiv, protože musejí mít „vykasané“ břicho, aby nepřekáželo rychlému pohybu. Jednostrannost jejich tréninku a dostihovému využití se také promítá v jejich nervovém typu (**Dušek, 1999**).

Je tedy nasnadě, že pro dostihového koně je přechod z dostihového tréninku do tréninku klasických jezdeckých disciplín opravdu markantní. Změna se týká krmení, jezdeckého stylu, mnohdy ošetřování, ustájení a celkového managementu, který byl do této doby mnohdy velmi pevně daný a ošetřovateli perfektně dodržovaný.

Z těchto důvodů je zapotřebí být připraven na to, že projevy takového koně budou pravděpodobně více transparentní než projevy běžného mladého koně. Na rozdíl od dostihového koně nemá mladý kůň zažity žádné standardy, rituály a rutinu, a tak je ve většině případů k těmto změnám vstřícný a lépe je zvládá. Pro dostihového koně je šokem již skutečnost, že místo hromádky sena, na kterou byl měsíce až léta zvyklý, je před ním v porovnání hromada sena, kterou ani není schopen pozřít.

V jezdeckém výcviku je nutné brát na zřetel, že bývalý dostihový kůň je **zcela jinak osvalen**, zcela jinak ježděn a je zvyklý na zcela jiné zacházení. Velkým problémem často bývají bolesti hřbetu při učení se novému jezdeckému stylu. Vzhledem k tomu, že koně jsou z dostihů jinak osvaleni a rozhodně netrpí nadváhou,

či podkožním tukem navíc, je vhodné plnokrevníka nejdříve dobře nakrmit, aby měl z čeho své svaly přestavovat. Je důležité vědět, že z kostí, kůže a pro klasické disciplíny špatně vytvořených svalů nelze vytvořit svaly nové.

Vhodným doplňkem je vyšetření, zda kůň nemá **žaludeční vředy**. Australský časopis o koních The Horse totiž uvádí, že kolem 86% dostihových koní žaludeční vředy má (**The Horse, 2008**). Při pozitivním výsledku je tedy záhodno vředy vyléčit a až poté se snažit koně nakrmit. Bez léčby by to bylo více než komplikované.

PRÁCE NA LONŽI

Práce na lonži je považována za jednu z prvních změn, kterou bývalý dostihový kůň zažije. Tato část výcviku se samozřejmě týká **i vodění**, ošetřování a podobných věcí. Práci na lonži by měly předcházet alespoň základy práce na ruce.

Je vhodné mít stále na paměti, že se pracuje s koněm začátečníkem. Nemá se přetěžovat a lonžování je vhodné kombinovat s voděním, jehož součástí jsou cviky na dvou stopách, ustupování, obraty kolem předku a zádi. Dále jej vysílat na kruh a vše prokládat přestávkami, aby kůň měl čas stát, přemýšlet a ukládat zažitě. Je dobré každou lekci zakončit sérií cviků, které kůň dobře ovládá, aby šel domů on i cvičitel spokojený a v dobrém rozpoložení. Též je výhodné **pracovat systematicky** a tak vytvořit určitou **rutinu**, ve které se kůň orientuje (**Švehlová, 2003**).

Lonžování je to většinou pro obě kategorie (bývalý dostihový kůň a mladý kůň) novinkou. Je tedy zřejmé, že se oba budou učit stejným základům a mnohdy to může vyvolat domněnku, že to bude trvat i stejnou dobu, se stejnými reakcemi. V takovou chvíli je opravdu nutné si uvědomit, že dostihový kůň za sebou kariéru již má. Má určité **návyky a zkušenosti**, které nemusí vždy kolidovat s tím, co je po něm nově chtěno.

S výše psaným souvisí, že je velmi pravděpodobné, že s dostihovým koněm se bude pracovat mnohem **delší dobu v klusu a kroku**. Záměrně je jmenován klus jako první, protože ve většině případů na začátku kůň není schopen chodit krokem. Tato doba se může zdát neúměrně dlouhá, je však nutné skutečně brát v úvahu, že kůň byl dosud trénovat pro rychlost, napětí a energii.

Mezi koňmi se samozřejmě může vyskytnout široká škála variant reakcí na lonžování (např. stavění se na zadní, vytrhávání lonže, pokusy o útěk z kruhu, ale také naprostá spokojenost a vstřícnost). U bývalých dostihových koní je velmi vysoký předpoklad, že bude na lonži **prchat**. Ať už ve cvalu nebo v klusu, ale většinou utíká ve velmi nevzhledném tempu dokola, často s jelením krkem (většina možností je vyjmenovaná v literární části). S touto obtíží je tedy třeba být obeznámen na začátku a snažit se vyjít koni vstříc pomocnými prostředky jako je pevná **kruhová ohrada**, práce **o samotě**, **klidný lonžér**, možnost práce bez biče, každodenní **rutina** apod.

Pokud je kůň dostatečně zklidněný a rutinovaný, nastává doba, kdy je vhodné na něj při lonžování pokládat sedlo. Opět je nutné počítat s předchozími zkušenostmi, které mohou být dobré i špatné. Také je důležité se zamyslet nad tím,

že dosud kůň znal jen dostihové sedlo, které je bez závaží velmi lehké a jinak konstrukčně řešené, než běžné sedlo pro klasické jezdecké disciplíny. Tato skutečnost v něm může vyvolat i nelibé pocity, které může dát najevo expresivnější řečí těla.

VLIV JEZDCE

Vliv jezdce je při ježdění logicky zcela **zásadní**. Prvním překvapením pro bývalého dostihového koně pravděpodobně bude **váha jezdce**. V klasických jezdeckých disciplínách jezdí jezdci s velkým rozptylem váhy. Naproti tomu dostihoví jezdci mají váhu na spodní hranici dospělého člověka a hlídají si ji. Zatížení koně řádově i o desítky kilogramů může být pro koně šokem.

Neméně důležitou součástí výcviku je **klidné stání při nasedání**. Z pozorování dvojic v různých stájích a na závodech byl vyvozen závěr, že tento aspekt výcviku je mnohdy zanedbáván. Cílem práce není hodnotit, jaké důsledky to má na následný výcvik koně a pro tuto práci se počítá s faktem, že klidné stání při nasedání jednoznačně do výcviku koně patří. Je třeba vědět, že v dostihovém tréninku se ve většině případů jezdí ve specifickém dostihovém sedle s kratšími až krátkými třmeny. Je tedy nasnadě, že jezdec je do sedla nejčastěji vyhozen pomocníkem. Méně často umí naskočit sám ze země, či nastupuje z pomocných schůdků. Pro novou etapu života bývalého dostihového koně je tedy potřeba se zamyslet nad tím, že takový kůň nejspíš nezná klidné stání při nasedání. Díky tomu je zapotřebí jej to naučit a dopředu se připravit na tuto etapu, která může být pro koně velmi stresující a nepochopitelná.

Další novinkou jsou pro koně jiné **signály, pomůcky**, kterými se s ním člověk ze sedla **dorozumívá**. Zde je opět nutné vrátit se k vnímání času. Je tím myšlen fakt, že mladí koně mají různou škálu času pochopení pobízejících, zadržujících, stranových atd. pomůcek. Bývalí dostihoví koně jsou však již nějakým pomůckám naučení. Málokdy tyto pomůcky kolidují s pomůckami užívanými v klasickém jezdeckém. Opět je nutné apelovat na to, aby měl jezdec s takovým koněm **trpělivost**. Není zde jen rovina neporozumění pomůcce, ale i rovina, ve které kůň zná určité pomůcky a je překvapen, že tyto již neznamenají to co dosud. Škála dávání najevo **neporozumění a nesouhlasu** může být široká, lze jmenovat například drobení klusu, utíkání, pohyb s jelením krkem a prohnutými zády, vzpínání se, vyhazování a podobně. Míra projevu závisí na temperamentu a charakteru koně.

V této části je vhodné připomenout a vysvětlit, jak u bývalých dostihových koní nakládat s **odměnou a trestem**. Je nanejvýše nutné, aby cvičitel měl na zřeteli temperament koně a nervový typ, který bývá u plnokrevníků poněkud „ohnivější“. Často se lze setkat s vysoce sangvinickými typy, kteří nabízejí nepřeborné množství náznaků a pokusů **jezdci vyhovět**. Nicméně mnohdy jsou tyto náznaky velmi špatně čitelné a neprofesionální jezdec je nezaregistruje včas. To ústí v zmatenosti koně, v nepochopení a ve **zvýšenou vzrušivost a nervozitu**. V takovém rozpoložení koně nejsou zcela schopni chápat správně pomůcky, které jezdec vysílá. V tuto chvíli se mnohý jezdec uchýlí k trestu za neposlušnost v domnění, že kůň je vzpurný. Ve

většině případů je to ale tak, že kůň pouze nepochopil, co má dělat a ve své vstřícnosti je zmaten a popuzen. Nyní je na jezdcí, aby ovládnul své myšlenky, koně **uklidnil** a pokusil se mu daný cvik vysvětlit znovu. Jenom tak je možné zejména anglického plnokrevníka něco naučit, protože v případě, že je kůň za nepochopení potrestán, stává se nesoustředěným až velmi nervózním a v takovém rozpoložení není možné jej cokoliv naučit. Z toho vyplývá, že **trest je až na posledním místě** a pouze ve chvíli, kdy si je jezdec jistý, že kůň je opravdu neposlušný.

Samotnému ježdění by měla předcházet výše popsaná práce na lonži, na kterou lze plynule navázat přidáváním jezdce do lonžovacích lekcí. **Z počátku** je zapotřebí, aby byl jezdec jemný a v podstatě koni nedával **žádné podněty**. Je totiž potřeba, aby si kůň nejdříve zvyknul na novou zátěž, na novou rovnováhu, na nové styčné plochy sedla atd. V této fázi výcviku je hlavní část práce **na lonžérovi**. V této fázi, kdy kůň přivyká nové váze, novému systému práce a nové rovnováze jezdec musí umět vybalancovat klopýtání, které s největší pravděpodobností bude ze začátku časté a mnohdy značné. Nelze za něj koně trestat, protože to nebude z nepozornosti či neposlušnosti, ale z prosté nerovnováhy a neschopnosti udržet určitý formát těla pod jezdcem.

Když jezdec přestane být „pouhým závažím“ na hřbetě koně a začne se stávat jezdcem, nastává čas, kdy bude koni představovat **nové pomůcky**. O tom jak je dávkovat a nakládat s odměnou a trestem bylo psáno výše. Dalším aspektem této fáze výcviku je **intenzita podávání pomůček**. Mezi jezdeckou veřejností mnohdy kolují nejrůznější návody, tipy a triky, které mají málokdy základ u některého ze zkušených jezdců, cvičitelů, trenérů. Avšak jak píší odborníci v britské společnosti Retraining of racehorses, pomůcky je nutné **ze začátku přehánět**. Je to právě proto, aby byly pro koně **čitelné**. Kůň je musí jasně odlišit od předchozích stereotypů v tréninku a musí jim jednoznačně porozumět. Jinak cesta klasického příježdění bude mnohem delší a s velmi nejistým výsledkem.

SKLADBA JÍZDÁRENSKÉ HODINY

Každá jednotlivá lekce by měla mít určitou **strukturu a cíl**, aby mohla být považována za přínosnou. Všechny lekce dohromady by měly být mozaikou dovedností, které by měl kůň ovládat. Příprava koně má být systematická, logická a promyšlená (**Dobeš, 1997**).

V naprosté většině publikací je možné se dočíst, že výcvik koně, jednotlivé lekce a celková příprava koně pro danou disciplínu má být co nejvíce **rozmanitá**. Jak píše například v **Paalman (2006)** příprava koně má být taková, aby rozvíjela (především v prvních letech) všestranné schopnosti koně a činila ho tak obratným, ohebným, pružným a schopným základní úrovně ve všech disciplínách.

Rozmanitost se dá rozdělit do několika skupin, kdy pro tuto práci zmíním především rozmanitost ve smyslu delšího časového úseku a rozmanitost ve smyslu uvnitř jedné lekce.

Bývalí dostihoví koně jsou **zvyklí na denní rutinu** a většinou ji mají rádi. Alespoň z počátku je tedy vhodné s rozmanitostí v delším časovém úseku příliš neexperimentovat. Naopak je vhodné poskytnout koni určitý týdenní stereotyp, kdy ví, kdy ho čeká volno, kdy práce na lonži a kdy práce s jezdcem. Taktéž mu vyhovuje zhruba pravidelná denní doba, ve které pracuje. Později (v řádů měsíců) je možné **postupně** jej učit zvládat menší **změny v rozvrhu**, ale pro počátek výcviku a jeho svižnější postup je skutečně vhodné dodržovat danou rutinu.

Naopak v **samotné lekci** je mnohem výhodnější stále **měnit cviky, figury a držení**. Bývalý dostihový kůň rychle ztrácí pozornost a tak mnohaminutové kroužení na jednom kruhu v klusu není příliš přínosné. Vhodnější je střídání cviků jako jsou změny kruhů, vlnovky, obloukem změnit směr (zvláště zpočátku je dobré vyhnout se rovným liniím) a tyto cviky prokládat přechody z chodu do chodu a krátká zastavení. (viz. Příloha 3) V rámci těchto cviků a přechodů je dále vhodné měnit držení těla koně. Tím je myšleno snižování a prodlužování krku a jeho následné vracení zpět, snaha o větší zapojení zadních končetin a jejich lepší došlapování do stopy, měnění ruchu s přihlédnutím k dodržení tempa (avšak vynechat pracovní klus s plným sedem, na který není připraven koňský hřbet), postupné lehké přistavení k ruce a náznaky dovnitř zád', plec vpřed a podobně.

S bývalým dostihovým koněm je nutné takové **změny** provozovat **mnohem častěji** než s běžně připravovaným mladým koněm. Je třeba ovšem vzít na zřetel, že tyto změny musí být velmi **jemné a promyšlené**, aby koně neznervóznily a nestresovaly. Někdy se může zdát, že je to paradoxní jednání, protože změny takového koně zneklidní. Nicméně naprosto stejné každodenní ježdění takového koně brzy začne nudit a přestane se soustředit a výcvik nebude postupovat dál, kůň začne stagnovat a vracet se k zažitým stereotypům z dostihového tréninku. Je skutečně nutné si uvědomit, že tuto asi nejtěžší fázi výcviku je nutné prožít a mít s koněm velkou trpělivost, protože je to zlomový bod v budoucí kariéře koně.

PRÁCE V TERÉNU

Práce v terénu by měla být jedna z **nejpřirozenějších součástí výcviku koně**. Každý kůň by měl v terénu pracovat a učit se, jak se zde chovat. Je to velmi vhodná a nejlepší možnost, jak koně dostat do kondice, nadýchat jej a uvolnit jeho mysl, která na jízdárně bývá hodně zaměstnána.

Mladí koně se obvykle učí v terénu chodit za **spolehlivým starším koněm** - vodičem. Práce v terénu má být pozvolná, klidná a kůň se zde má učit **obratnosti a pozornosti**.

U bývalého dostihového koně je zapotřebí vzít v úvahu, že takový kůň s největší pravděpodobností chodil do terénu v **lotu koní**. To znamená, že většinou nemusel samostatně přemýšlet a šel ve skupině jemu známých koní. Často takový kůň chodil stejně, bezpečné trasy určené k nadýchávání, rychlostním pracím a s minimálním rizikem úrazu.

Pokud se tedy učí chodit do terénu ve smyslu klasickém, kdy se počítá, že bude chodit o samotě, je nutné myslet na určité věci. Především je zapotřebí vědět, že je velmi důležité ctít pravidlo „méně je více“ a zpočátku vycházky do terénu podnikat skutečně po minutách a čas se později prodlužoval.

6. Závěr

Cílem této práce bylo vytvořit ucelený návod, jak lze postupovat při redrezuře vyřazeného dostihového koně a vyjasnit rozdíly mezi přípravou koně vhodného pro danou disciplínu a přípravou vyřazeného dostihového koně. Dílčím cílem bylo napomoci budoucím kupcům a majitelům takových koní při výběru koně do dané disciplíny.

V této práci bylo možné se dozvědět, jak probíhá dostihový trénink, jaká specifika péče o dostihového koně je nutné vzít v úvahu a s jakým temperamentem je nutné počítat. Bylo zaznamenáno, že důraz není kladen jenom na stavbu těla, ale i na interiérové vlastnosti koně. Dále byly přehledně zpracovány základní informace o první práci a obsedání mladého koně a rozebrány specifika přípravy jednotlivých disciplín v porovnání se specifiky přípravy vyřazených dostihových koní. V neposlední řadě bylo pojednáno o tom, jak probíhá redrezura vyřazeného dostihového koně a popsány možnosti, jak může kůň na změny reagovat.

Z dosažených výsledků a po porovnání odlišností, které při výcviku obou skupin koní nastávají, vyplývá několik nejdůležitějších obecných faktů, které je zapotřebí při výběru a redrezuře vyřazeného dostihového koně vzít v úvahu:

- Bývalý dostihový kůň má z předchozího tréninku určité zkušenosti. Tyto mohou být přínosem pro budoucí výcvik, ale mnohé z nich jsou spíše opakem a je nutné koně připravit na novou etapu života.
- Vyřazeného dostihového koně je nutné na vše připravovat postupně. Trpělivost je stěžejní vlastností člověka, u kterého je kůň ve výcviku
- Na takového koně je zapotřebí mít dostatek času. Je pravdou, že na každého koně je potřeba mít čas, ale u dostihových koní to platí dvojnásob.
- Koně staženého z dostihového tréninku by měl jezdit (alespoň z počátku) člověk se zkušenostmi. Vyježděnost jezdce je velkým přínosem. Pokud toto není možné, je nutné, aby takového koně připravoval méně zkušený jezdec pod dohledem zkušeného trenéra, cvičitele, jezdce, chovatele. Takový trenér by však měl mít zkušenosti s redrezurou dostihových koní.
- Jezdec by měl umět odhadnout míru zátěže, přičemž platí, že „méně je více“.
- Jezdec by měl být kreativní, co se týče celého výcviku a neměl by být zaskočen zdlouhavou prací, při které musí koně zaujmout a učit.
- Jezdec nemá zapomenout, že trest je až na posledním místě.
- Kůň musí být zdravý, pokud jeho výcvik má být přínosem pro oba.
- Je k užítku mít pro určitý druh práce k dispozici klidného koně vodiče.
- Je vhodné mít k dispozici zkušeného člověka, který může v případě potřeby pomoci ze země (kavalety, lonžování atd.)

Příprava bývalého dostihového koně není jednoduchá, nicméně tyto koně jsou velmi kvalitní v poměru k ceně. Vyřazení dostihoví koně mohou být plnohodnotnými

učitelé mladým jezdcům a ochotnými, vstřícnými a věrnými partnery jezdcům a chovatelům, kteří mají čas a prostor pro tyto specifické, kvalitní a jedinečné koně.

7. Přehled použité literatury

1. DOBEŠ, J.: Jízda na koni, Cesty, Praha, 1997, 200 s. ISBN 80-7181-169-6
2. DUŠEK, J. A KOL.: Chov koní, Brázda s.r.o., Praha, 1999, 352 s. ISBN 80-209-0282
3. EDWARDS, E. H.: The encyclopedia of the horse, Dorling Kindersley, London, 1994, 464 s. ISBN 978 1 4053 2148 8
4. EDWARDS, E. H.: Velká kniha o koních, Media klub, Bratislava, 1997, 240 s. ISBN 80-88772-38-9
5. HANÁK, J., OLEHLA Č.: Klinická fyziologie koní a jejich trénink, Veterinární a farmaceutická univerzita, Brno, 2010, 135 s. ISBN 978-80-7305 131-0
6. HOLLÝ, K., 2014 [online]. [Cit. 3.3.2016]. Dostupné na <http://www.equichannel.cz/vycvik-mladeho-kona-pre-rekreacne-ucely>
7. HORSE COLLABORATIVE, 2013 [online]. [Cit. 2.3.2016]. Dostupné na <http://www.horsecollaborative.com/my-take-on-conformation-in-the-ottb-sport-horse-prospect/>
8. KARL, P.: Omyly moderní drezury, Brázda s.r.o., Praha, 2008, 159.s., ISBN 978-80-209-0365-5
9. KLEMENT, J.: Metodika určování individuálních vlastností vyšší nervové činnosti koní. Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, 1965, 119.
10. KLEMENT, J.: Růst a výkonnost plnokrevných koní. Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, 1965, 2.
11. KLEMENT, J.: Tělesný vývin plnokrevných hříbat při narození. Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, 1965, 85.
12. KLEMENT, J.: Vliv výcviku na výkonnost koní. Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, 1961, 591.
13. KLIMKE, I. a R.: KVALETY, Drezura a skákání, Brázda s.r.o., Praha, 2005, 143 s., ISBN 80-209-0333-X
14. KNOPFHART, A.: Drezura od stupně Z do stupně T, Brázda s.r.o., Praha, 2002, 155 s. ISBN 80-209-0322-4
15. LIPINSKÁ K.: Převýchova ex-dostihového koně: Nejčastější chyby [online]. [Cit. 12.9.2015]. Dostupné na <http://www.equichannel.cz/prevychova-ex-dostihoveho-kone-nejcastejsi-chyby>
16. PAALMAN, A. : Skokové ježdění, Brázda s.r.o., Praha, 1998, 359 s. ISBN 80-209-0348-8
17. Pravidla jezdeckého sportu České jezdecké federace 2014, Drezurní pravidla, článek 401, odstavec 1
18. Pravidla jezdeckého sportu České jezdecké federace 2014, Pravidla všestrannosti
19. Pravidla jezdeckého sportu České jezdecké federace 2014, Skoková pravidla, článek 200, odstavec 1

20. RETRAINING OF RACEHORSES, 2015 [online]. [Cit. 24.11.2015].
Dostupné na <http://www.ror.org.uk/care-training/training/>
21. RICHTER, L.: Přehled činnosti Výzkumné stanice pro chov koní ve Slatiňanech. Ústav vědeckotechnických informací MZLVH, 1965, 17.
22. RIPMAN, B.: Basic dressage, The Crowood Press Ltd, 2004, 96 s. ISBN 1 85223 535 7
23. SCHÖFFMANN, B.: Stupnice vzdělání koně, Brázda s.r.o., Ramsbury Praha, 2006, 169 s. ISBN 80-209-0343-7
24. ŠVEHLOVÁ, D.: Lonžování, MONTANEX, a.s., Ostrava, 2003, ISBN 80-7225-067-1, 256 s.
25. ŠVEHLOVÁ, D.: Lonžování Kůň na lonži 8 – Lonžování: pro a proti [online]. Dostupné na <http://www.dominika-svehlova.cz/lonzovani8.php> staženo 1.11.2015
26. THE BRITISH HORSE SOCIETY: The manual of horsemanship, Kenilworth, The Pony Club, 1993, 434 s. ISBN 0-900226-39-0
27. THE HORSE, 2008 [online]. [Cit. 4.3.2016]. Dostupné na <http://www.thehorse.com/articles/20881/risk-factors-for-gastric-ulcers-in-thoroughbreds>
28. THE HORSE MAGAZINE, 2011 [online]. [Cit. 15.9.2015]. Dostupné na <http://www.equichannel.cz/prevychova-ex-dostihoveho-kone>
29. VOGEL, C. : Complete horsecare manual, Dorling Kindersley, London, 2003, 216 s. ISBN 978-0-7513-3758-7
30. ZÁLIŠ, N.: Jezdectví pro vzdělance, Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p. Alba studio s.r.o., 2001, 112 s.
31. ZÁLIŠ N.: Hovory o drezuře, , Národní hřebčín Kladruby nad Labem, s.p. Alba studio s.r.o., 2002, 78 s.

Elektornické zdroje

- Anonym 1 [online]. [Cit. 14.9.2015]. Dostupné na <http://www.horseandhound.co.uk/archives/horse-breeds-fact-file-thoroughbred-413111>
- Anonym 2 [online]. [Cit. 20.9.2015]. Dostupné na <http://www.equichannel.cz/princip-proporcionality-aneb-prechody-to-zacina>
- Anonym 3 [online]. [Cit. 28.2.2016]. Dostupné na <http://www.horsemagazine.com/thm/2015/09/re-training-the-off-the-track-thoroughbred-as-a-jumper-part-two/>
- Anonym 4 [online]. [Cit. 29.2.2016]. Dostupné na <http://www.horsemagazine.com/thm/2015/08/re-training-the-off-the-track-thoroughbred-as-a-jumper/>
- Anonym 5 [online]. [Cit. 2.3.2016]. Dostupné na <http://www.horsecollaborative.com/4-key-questions-to-ask-before-retraining-the-racehorse/>

Anonym 6 [online]. [Cit. 2.3.2016]. Dostupné na
<http://www.equichannel.cz/classical-dressage>

Anonym 7 [online]. [Cit. 9.3.2016]. Dostupné na
<http://eventingconnect.today/2015/04/30/can-thoroughbreds-still-win-at-the-cci4-level/>

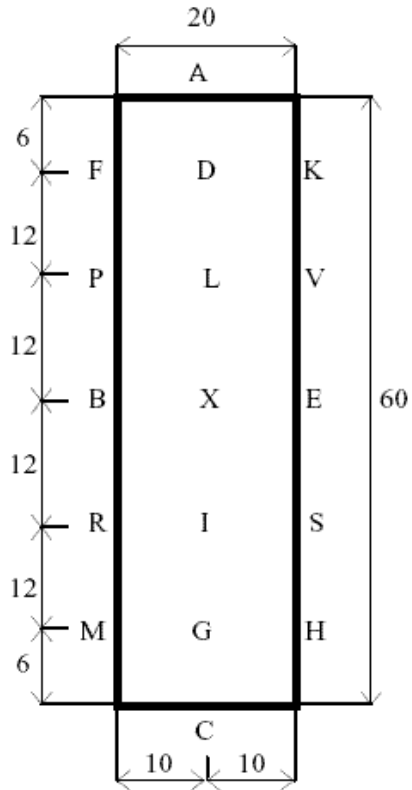

8. Přílohy

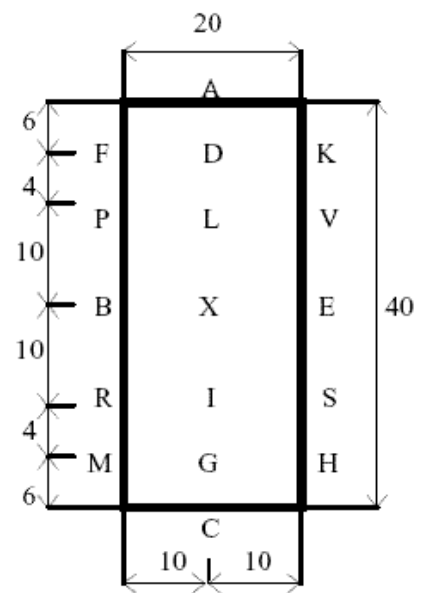
Příloha 1

Drezurní obdélník

Drezurní obdélník 20 x 60 m

20 x 40 m

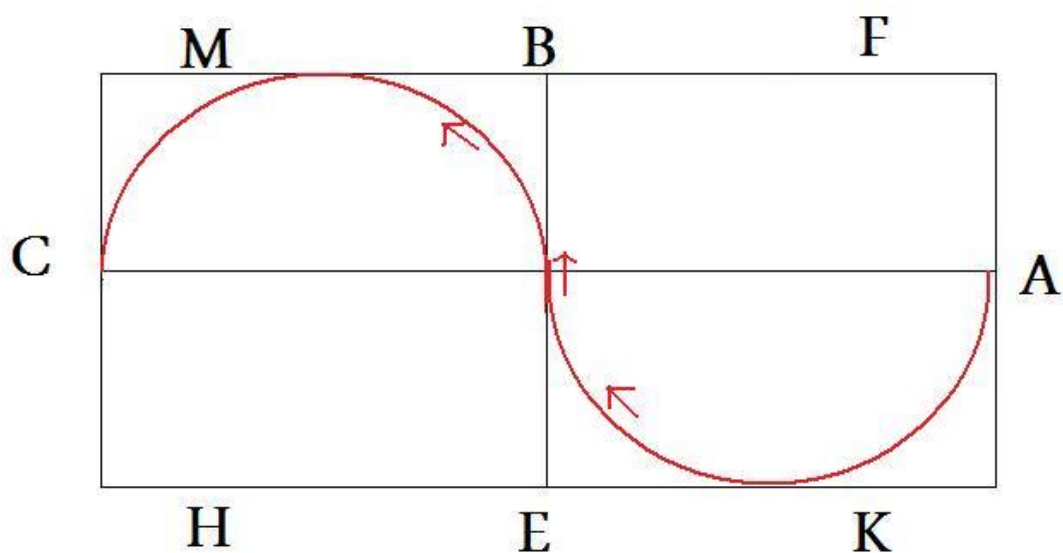

Příloha 2

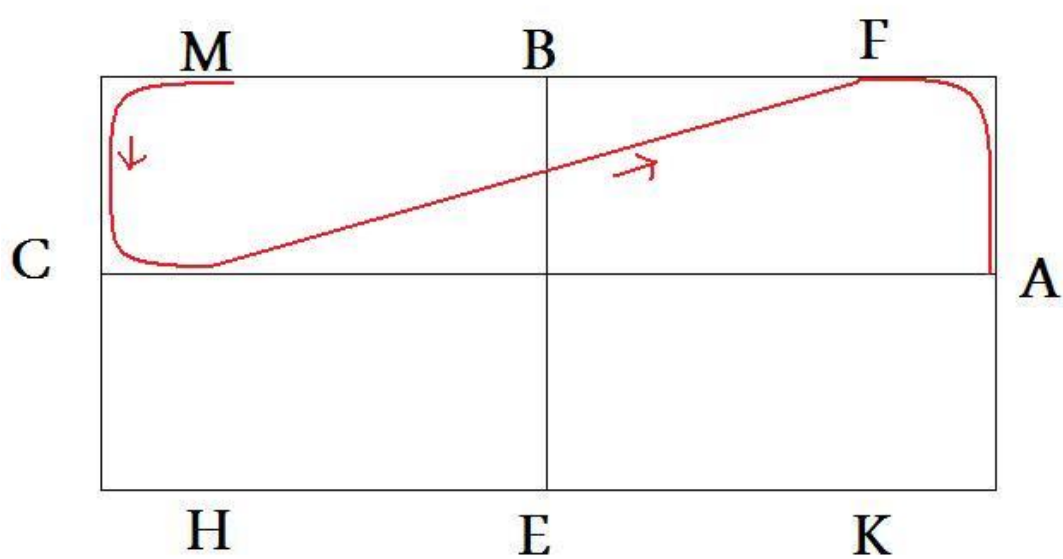
Stihlové udidlo

Kruhy změnit (A, X, C)

Obloukem změnit směr

A, C Vlnovka o 3 obloucích

